मध्यमकालीन खर्च संरचना

(आर्थिक वर्ष : २०७७/०७८–२०७९/०८०)

Medium Term Expenditure Framework

(Fiscal Year : 2077/078-2079/080)

तारारवोला गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
अर्गल, बागलुङ

मध्यमकालीन खर्च संरचना

(आ.व. २०७७/०७८-२०७९/०८०)

ताराखोला गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
अर्गल, बागलुङ

तारखोला गाउँपालिका
अर्गल, बागलुङ
२०७३

प.सं.
च.नं.

गण्डकी प्रदेश नेपाल ।

अध्यक्षको कलम

वार्षिक निति कार्यक्रम तथा बजेट र विभिन्न तहमा बनेका आवधिक विकास योजनासँग तालमेल मिलाई हरेक योजनाले राखेका लक्ष्य र उदेश्यहरु पूरा गर्नको लागि मध्यमकालीन खर्च संरचनाले महत्वपूर्ण भूमिका खेल्दछ ।

आवधिक योजना र वार्षिक बजेट बीच तालमेल नहुँदा सरकारले गर्ने योजना बहु विकासमा चुनौतीहरु थपिरहने, आयोजना कामकाज र प्रतिफल नतिजामुखि नदेखिन हुँदा नेपालको संविधान, अन्तर सरकारी वित्त व्यावस्थापन ऐन, २०७४ दफा (१७) संघ, प्रदेश, स्थानीय सरकारले मध्यमकालिन खर्च संरचना बनाउन अनिवार्य व्यवस्था गरेको छ ।

ताराखोला गाउँपालिकाले कार्यभार सुरु गरेको तीन वर्ष पूरा गरी चार वर्षमा प्रवेश गर्दै गर्दा ढिलै भए पनि २०७७/०७८ बाट लागु गर्ने गरी बनाइएको, यस मध्यमकालिन खर्च संरचना (Medium Term Expenditure Framework) पक्कै पनि ताराखोलाको योजनावद्ध विकासमा र नेपाल सरकार, प्रदेश सरकारले परिलक्षित गरेको सोच तथा लक्ष्यमा पुग्नको लागि मद्दत गर्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

अन्त्यमा मध्यमकालिन खर्च संरचना तयार गर्नको लागि महत्वपूर्ण समय प्रदान गर्नुहुने उपाध्यक्ष दिल कुमारी पुन, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत रामप्रसाद शर्माज्यू प्रति आभार प्रकाट गर्दछु । यस सिलसिलामा सहयोग पुर्याउने विषयगत शाखाका सम्पूर्ण कर्मचारी विषयगत समिति कार्यपालिका सदस्य गाउँसभा सदस्य परामर्शदाता सबैमा धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

....
प्रकाश घर्ति मगर
अध्यक्ष

उपाध्यक्षको कलम

नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको दिर्घकालिन निति र आवाचिक योजना ताराखोला गाउँपालिकाको प्रथम पञ्च वर्षिय आवाधिक योजनाले परिलक्षित गरेका लक्ष्य उदेश्य प्राप्त गर्न आवाधिक योजना र वार्षिक बजेटको तादाम्यता मिलाई प्राथमिकतामा परेका कार्यक्रमहरुको बजेटको सुनिश्चितता दिँदै समग्र विकासको लक्ष्य प्राप्तिमा मध्यमकालिन खर्च संरचनाको महत्वपूर्ण भूमिका रहने अपेक्षा सहित "समृद्ध नेपाल सूखी नेपाली" को सपना पूरा गर्न मध्यमकालिन खर्च संरचना मागे निर्देशन बन्ने अपेक्षा गरिएको छ ।

मध्यमकालिन खर्च संरचना क्षत्रगत खर्च तथा स्रोतको त्रिवर्षीय बजेटको अनुमान तथा प्रक्षेपण गर्न तयार पारिएको छ । विभिन्न विषयगत शाखा लगायत ताराखोलाको आवाधिक योजनाको तथ्याङ्कलाई आधार मानी यथार्थ परक बनाउने प्रयास गरिएको छ ।

मध्यमकालिन खर्च संरचना तयार पार्न अनवरत रुपमा खट्नु हुने गाउँपालिका अध्यक्षज्यू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतज्यू, लगायत कार्यपालिकाका सदस्यज्यूहरु तथा अन्य कर्मचारी साथीहरु र परामर्शदाताहरुमा विशेष आभार व्यक्त गर्दछु । मध्यमकालिन खर्च संरचनाको आधारमा अबको विकासले गति लिनेमा पनि आफु विश्वस्त रहेको छु।

....
दिल कुमारी पुन
उपाध्यक्ष

मेरो भनाई

मध्यमकालीन खर्च संरचना विकासको आवधिक योजना र वार्षिक योजनाको बीचमा तालमेल गराउने प्रमुख साधन हो । वार्षिक बजेट तर्जुमा गर्दा अगामी ३ वर्षको खर्च प्रक्षेपण गरी ३ वर्षीय बजेट र आयोजनाहरुको छनौट एवम् प्रक्षेपण गर्ने कार्य यसमा पर्दछ । अन्तर सरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा (१७) मा संघ, प्रदेश र स्थानीय तहले वार्षिक बजेट तर्जुमा गर्दा मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्नुपर्ने बाध्यकारी प्रावधान रहेको छ । ताराखोला गाउँपालिकाले उक्त प्रावधान अनुरुप आगामी ३ वर्षको खर्च संरचना र आयोजनाहरुको छनौट गरी प्रथमिकीकरण समेत गरी यो संरचना तयार गरेको छ ।

गाउँपालिकाको पाँच बर्षीय आवधिक योजना, प्रदेशको आवधिक योजना समेतलाई आधारमानी यो खर्च संरचना तयार गरिएको हो । आगामी ३ वर्षमा गाउँपालिकाले सबै विषयगत क्षेत्रहरुमा लिएका उदेश्य, चुनौती अवसर, प्रमुख रणनीति र प्रमुख आयोजना/कार्यक्रम तथा ती आयोजनाहरुमा बजेटको व्यवस्था समेत उल्लेख गरी त्रिवर्षीय खाका तयार गरिएको छ ।

जनप्रतिनिधीज्यूहरुको प्रत्यक्ष संलग्नतामा मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्न सहभागी हुने अवसर प्रदान गर्नु भएकोमा अध्यक्षज्यू, उपाध्यक्षज्यू, वडा अध्यक्षज्यू, कार्यपालिका सदस्यज्यूहरु लगायत सबै जनप्रतिनिधि ज्यूहरुमा हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । तथ्यांक संकलन विश्लेषण लगायतमा सहयोग गर्ने कर्मचारी साथीहरु, टाइपिङमा सघाउने कर्मचारी साथीहरुमा समेत धन्यवाद प्रकट गर्दै मध्यमकालीन खर्च संरचना पूर्ण रुपमा कार्यन्वयन भई सफलता हासिल हुने विश्वास प्रकट गर्दछु ।

....
रामप्रसाद शर्मा
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

विषय सूची

क्र.सं.	शीर्षक	पेज नं.
१.	परिच्छेद-१ : परिचय	१-२
२.	परिच्छेद-२ : मध्यमकालीन खर्च संरचना (आ.व. २०७७/०७८-०७९/०८०)	२-७
	२.१. चुनौती र अवसर	२
	२.२. दीर्घकालिन सोच तथा रणनीति	३
	२.३ मध्यमकालिन आर्थिक खाका	३
	२.४. प्रमुख नतिजा, सूचक तथा लक्ष्यहरु	४
	२.५. प्रमुख विषय क्षेत्रगत सूचकहरु	४-७
३.	परिच्छेद-३ : मध्यमकालीन खर्च संरचनाको बजेट विनियोजन र प्रक्षेपण	७-१४
	३.१ बजेट स्रोतको अनुमान	७-९
	३.२ दिगो विकासका लक्ष्यहरुको आधारमा बजेट बाँडफाँड	९-१०
	३.३. लैंगिक संकेतको आधारमा बजेट बाँडफाँड	१०
	३.४. प्रमुख विषय क्षेत्रगत आधारमा बजेट बाँडफाँड	११-१४
४.	परिच्छेद-४ : क्षेत्रगत उपलब्धी : चुनौती, अवसर र रणनीति	१५-२४
	४.१. आर्थिक विकास	१६-२४
	४.२. आर्थिक विकास विषय क्षेत्रगत आयोजना/कार्यक्रमको संक्षिप्त विवरण	२४-२६
	४.३. सामाजिक विकास	२७-३५
	४.४. सामाजिक विकास विषय क्षेत्रगत आयोजना/कार्यक्रमको संक्षिप्त विवरण	३५-३७
	४.५. पूर्वाधार विकास	३७-४३
	४.६. पूर्वाधार विकास विषय क्षेत्रगत आयोजना/कार्यक्रमको संक्षिप्त विवरण	४४-४५
	४.७. वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	४५-५०
	४.८. वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन विषय क्षेत्रगत आयोजना/कार्यक्रमको संक्षिप्त विवरण	५०-५३
	४.९. सु-शासन तथा संस्थागत क्षमता विकास	५३-५४
	४.१०. सु-शासन तथा संस्थागत क्षमता विकास विषय क्षेत्रगत आयोजना/कार्यक्रमको संक्षिप्त विवरण	५५
५.	अनुसूची-१ : त्रिवर्षीय बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपणको विषय क्षेत्रगत खर्च अनुमान	५६-५८
६.	अनुसूची-२ : आर्थिक विकास क्षेत्र अन्तर्गत त्रिवर्षीय खर्च अनुमान तथा प्रक्षेपण र कार्यक्रमहरुको विवरण र सांकेतिकरण	५९-६४
७.	अनुसूची-३ : सामाजिक विकास क्षेत्र अन्तर्गत त्रिवर्षीय खर्च अनुमान तथा प्रक्षेपण र कार्यक्रमहरुको विवरण र सांकेतिकरण	६५-७३
८.	अनुसूची-४ : पूर्वाधार विकास क्षेत्र अन्तर्गत त्रिवर्षीय खर्च अनुमान तथा प्रक्षेपण र कार्यक्रमहरुको विवरण र सांकेतिकरण	७४-८७
९.	अनुसूची-५ : वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र अन्तर्गत त्रिवर्षीय खर्च अनुमान तथा प्रक्षेपण र कार्यक्रमहरुको विवरण र सांकेतिकरण	८८-९०
१०.	अनुसूची-६ : सु-शासन तथा संस्थागत क्षमता विकास क्षेत्र अन्तर्गत त्रिवर्षीय खर्च अनुमान तथा प्रक्षेपण र कार्यक्रमहरुको विवरण र सांकेतिकरण	९१

तालिका सूची

तालिका नं.	विवरण	पेज नं.
१.	प्रमुख नतिजा तथा सूचकहरु	४
२.	प्रमुख विषय क्षेत्रगत सूचक तथा लक्ष्यहरु	४-७
३.	त्रिवर्षीय बजेट खाका	८
४.	आयोजनाहरुको प्राथामिकताको आधारमा बजेट बाँडफाँड	९
५.	दिगो विकास लक्ष्यहरुको आधारमा बजेट बाँडफाँड	९-१०
६.	लैंगिक संकेतको आधारमा बजेट बाँडफाँड	१०
७.	त्रिवर्षीय बजेट अनुमान तथा बजेट प्रक्षेपणको विषय क्षेत्रगत अनुमान	११-१४
८.	कृषि क्षेत्रसँग सम्बन्धीत समग्र सूचक र लक्ष्यहरु	१६
९.	कृषि क्षेत्रसँग सम्बन्धीत नतिजा सूचक र लक्ष्यहरु	१७
१०.	पशु क्षेत्रसँग सम्बन्धीत समग्र सूचक र लक्ष्यहरु	१८
११.	पशु क्षेत्रसँग सम्बन्धीत नतिजा सूचक र लक्ष्यहरु	१८-१९
१२.	पर्यटन क्षेत्रसँग सम्बन्धीत समग्र सूचक र लक्ष्यहरु	२०
१३.	उद्योग तथा वाणिज्य क्षेत्रसँग सम्बन्धीत समग्र सूचक र लक्ष्यहरु	२२
१४	उद्योग तथा वाणिज्य क्षेत्रसंग सम्बन्धित नतिजा सूचक र लक्ष्य	२३-२४
१५.	कृषि र पशु विकाससँग सम्बन्धीत आयोजना तथा कार्यक्रमहरुको संक्षिप्त विवरण	२४-२५
१६.	पर्यटन क्षेत्रसँग सम्बन्धीत आयोजना तथा कार्यक्रमहरुको संक्षिप्त विवरण	२५-२६
१७.	उद्योग तथा वाणिज्य क्षेत्रसँग सम्बन्धीत आयोजना तथा कार्यक्रमहरुको संक्षिप्त विवरण	२६
१८.	सहकारी क्षेत्रसँग सम्बन्धीत आयोजना तथा कार्यक्रमहरुको संक्षिप्त विवरण	२६
१९.	शिक्षा क्षेत्रसँग सम्बन्धीत समग्र सूचक र लक्ष्यहरु	२८
२०.	स्वास्थ्य क्षेत्रसँग सम्बन्धीत समग्र सूचक र लक्ष्यहरु	३०
२१.	खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रसँग सम्बन्धीत समग्र सूचक र लक्ष्यहरु	३१
२२.	संस्कृति प्रर्वद्धन क्षेत्रसँग सम्बन्धीत समग्र सूचक र लक्ष्यहरु	३३
२३.	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशिकरण क्षेत्रसँग सम्बन्धीत समग्र सूचक र लक्ष्यहरु	३४-३५
२४.	सामाजिक विकास क्षेत्रसँग सम्बन्धीत आयोजना तथा कार्यक्रमहरुको संक्षिप्त विवरण	३५-३७
२५.	सडक तथा पुल क्षेत्रसँग सम्बन्धीत समग्र सूचक र लक्ष्यहरु	३८
२६.	सडक तथा पुल क्षेत्रसँग सम्बन्धीत नतिजा सूचक र लक्ष्यहरु	३९

२७.	भवन तथा सहरी विकास क्षेत्रसँग सम्बन्धीत समग्र सूचक र लक्ष्यहरु	४१
२८.	उर्जा क्षेत्रसँग सम्बन्धीत समग्र सूचक र लक्ष्यहरु	४२
२९.	सञ्चार क्षेत्रसँग सम्बन्धीत समग्र सूचक र लक्ष्यहरु	४३
३०.	पूर्वाधार विकाससँग सम्बन्धीत आयोजना तथा कार्यक्रमहरुको संक्षिप्त विवरण	४४-४५
३१.	वन तथा भू-संरक्षण क्षेत्रसँग सम्बन्धीत समग्र सूचक र लक्ष्यहरु	४६-४७
३२.	जलाधार संरक्षण क्षेत्रसँग सम्बन्धीत समग्र सूचक र लक्ष्यहरु	४८
३३.	जलवायु परिर्वतन क्षेत्रसँग सम्बन्धीत समग्र सूचक र लक्ष्यहरु	४९
३४.	फोहोरमैला व्यवस्थापन क्षेत्रसँग सम्बन्धीत समग्र सूचक र लक्ष्यहरु	४९
३५.	जल उत्पन्न प्रकोप क्षेत्रसँग सम्बन्धीत समग्र सूचक र लक्ष्यहरु	५०
३६.	वन,वातवारण तथा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धीत आयोजना तथा कार्यक्रमहरुको संक्षिप्त विवरण	५०-५१
३७.	जलाधार सम्बन्धीत आयोजना तथा कार्यक्रमहरुको संक्षिप्त विवरण	५१
३८.	जलवायु परिवर्तन सम्बन्धीत आयोजना तथा कार्यक्रमहरुको संक्षिप्त विवरण	५२
३९.	फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धीत आयोजना तथा कार्यक्रमहरुको संक्षिप्त विवरण	५२
४०.	जल उत्पन्न प्रकोप र विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धीत आयोजना तथा कार्यक्रमहरुको संक्षिप्त विवरण	५३
४१.	मानव संसाधन तथा संस्थागत क्षमता विकास सम्बन्धीत समग्र सूचक र लक्ष्यहरु	५४
४२.	मानव संसाधन तथा संस्थागत क्षमता विकास सम्बन्धीत आयोजना तथा कार्यक्रमहरुको संक्षिप्त विवरण	५५

परिच्छेद -१
परिचय

१.१ पृष्ठभुमि

नेपालको संविधान २०७२ को कार्यन्वयन, समृद्ध नेपाल सुखी नेपालीको राष्ट्रिय दीर्घकालिन लक्ष्य, पन्ध्रौ योजना र दीगो विकासका लक्ष्य तथा गण्डकी प्रदेश सरकारको प्रदेश आवधीक योजना र यसले लिएका लक्ष्य तथा गाउँपालिकाको आवधिक योजनाले लिएका लक्ष्यहरु हासिल गर्न वित्त व्यवस्थापनको महत्वपुर्ण भुमिका रहन्छ । वि.सं. २०८७ सम्म मुलुकलाई मध्यम आय भएको मुलुकमा रुपान्तरण गर्ने तथा वि.सं. २१०० सम्म समुन्नत मुलुकको रुपमा स्तरोन्नति गर्न गाउँपालिका स्तरबाट समेत भुमिका खेल्नुपर्ने हुन्छ जसको लागि सार्वजनिक खर्चको प्रभावकारी र मितव्ययी ढंगले उपयोग गर्नु आवश्यक छ ।

गाउँपालिकाको आवधिक योजना र वार्षिक बजेट बीच तालमेल मिलाई गण्डकी प्रदेश सरकारले लिएको लक्ष्य समेतलाई मध्यनजर गरी गाउँपालिकालाई समुन्नत, आत्मानिर्भर बनाउन तथा प्राप्त श्रोतहरुको न्यायोचित वितरणको व्यवस्था गर्न, खर्चलाई पारदर्शी मितव्ययी ढंगले परिचालन गर्न मध्यमकालिन खर्च संरचनाले आवश्यक सुधार ल्याउँछ ।

अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७ मा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय तहले सार्वजनिक खर्चको विवरण तयार गर्दा आगामी तीन आर्थिक वर्षमा हुने खर्चको प्रक्षेपण सहितको मध्यमकालीन खर्च तयार गर्नुपर्नेछ भन्ने 'उल्लेख गरिएको छ । उक्त खर्च संरचनामा प्रस्तावित योजनाको उद्देश्य, प्रस्तावित योजनाको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गर्न वा खर्च छुटयाउन आवश्यकताको पुष्टयाई, प्रस्तावित योजना कार्यन्वयन हुन सक्ने आर्थिक वर्ष र त्यसपछिका दुई आर्थिक वर्षमा प्राप्त हुन सक्ने प्रतिफल र उपलब्धी, प्रस्तावित योजना लागू गर्न आवश्यक पर्ने खर्चको विवरण, खर्च व्यहोर्ने श्रोत र खर्च गरिएको रकमबाट प्राप्त हुन सक्ने प्रतिफल र उपलब्धीको प्रक्षेपण, प्रस्तावित योजनाको मध्यम अवधीको खर्चको रणनीति र त्यसको वार्षिक खर्चसंगको तादात्म्यता, सञ्चालित योजना भए गत आर्थिक वर्षमा छुट्याईएको खर्च अनुसार लक्ष्य हासिल भए नभएको यथार्थ विवरण जस्ता विषय समावेश गर्नुपर्ने कुरा उल्लेख गरिएको छ ।

मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्दा गाउँपालिकामा आयोजनाहरुको प्राथमिकीकरण गर्ने योजना तर्जुमा सम्बन्धी दीग्दर्शनमा उल्लेखित आयोजनाहरुको प्राथमिकीकरण गर्ने विधी द्वारा आयोजनाहरुको प्राथमिकीकरण गरीएको छ । गाउँपालिकामा उपलब्ध तथ्याङ्कहरुको प्रयोग गरिएको छ भने प्रमुख रुपमा आवधिक योजनालाई मध्यनजर गरी आ.व. २०७७\०७८ देखि लागू हुने गरी खर्च संरचनाको खाका तयार गरिएको छ । जसमा पहिलो वर्षको खर्च र श्रोत अनुमानको वार्षिक बजेटसंग तादात्म्यता रहेको छ र बाकी २ वर्षको अनुमानित प्रक्षेपण गरिएको छ । पहिलो वर्षको बजेट कार्यन्वयन भएपछि त्यसको समिक्षा गरी अनुमान गरिएको दोस्रो बर्षको बजेटलाई आवश्यक संशोधन गरी तयार गरिन्छ भने नयाँ एक वर्षको खर्च खाका प्रक्षेपण गरी थप गरिन्छ ।

मध्यमकालीन खर्च संरचनाका उद्देश्यहरु निम्नानुसार छन्-

१. गाउँपालिकाको खर्च प्रणालीमा वित्त अनुशासन कायम गरी गाउँपालिकालाई प्राप्त हुने मध्यम अवधीको आन्तरिक र बाह्य श्रोतको वास्तविक अनुमान गरी बजेट खाका तर्जुमा गर्ने ।
२. गाउँपालिकाको विकासका योजनाहरुको प्राथमिकता क्षेत्रमा लगानी सुनिश्चित गर्न स्रोत साधनको विनियोजन प्रक्रियाको पुनर्संरचना गरी प्राथमिकता प्राप्त विषयगत क्षेत्रमा बजेटको बाँडफाँड गर्ने ।

३. खर्चलाई बढी प्रभावकारी र कुशल बनाई लक्षित प्रतिफल सुनिश्चित गर्ने ।
४. वार्षिक बजेटलाई आवधिक योजनासंग तालमेल मिलाउने ।

नेपालमा मध्यमकालीन खर्च संरचना

मध्यमकालीन खर्च संरचनाको सुरुवात दशौ योजना (वि.सं. २०५९ देखि ०६५) संगसँगै भएको थियो । गणतन्त्र स्थापना पछि अन्तरसरकारी वित्त व्यवस्थापन ऐन, २०७४ को दफा १७ मा नेपाल सरकार, प्रदेश र स्थानीय तहले वार्षिक बजेट तर्जुमा गर्दा आगामी तीन वर्षको खर्च संरचना तयार गर्नुपर्ने बाध्यकारी व्यवस्था रहेको छ ।सोही अनुरुप नेपाल सरकार, गण्डकी प्रदेशले मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरी कार्यन्वयन गरेको अवस्था छ ।ताराखोला गाउँपालिकाले आर्थिक वर्ष ०७७/७८ देखि मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरी कार्यन्वयन गर्ने नीति अनुरुप यो खर्च संरचना तयार गरिएको हो ।

संस्थागत व्यवस्था

गाउँपालिकामा मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्ने प्रयोजनको लागि छुट्टै संस्थागत व्यवस्था कानुनी रुपमा नभए पनि वडा समिति विषय क्षेत्रगत समितिहरू राजश्व परामर्श समिति स्रोत अनुमान तथा बजेट सिमा निर्धारण समिति, योजना तर्जुमा समिति, कार्यपालिका तथा गाउँसभा मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्न संलग्न हुने समितिहरु हुन् ।

परिच्छेद -२
मध्यकालीन खर्च संरचना
आ.व. २०७७/०७८–२०७९/०८०

नेपालको संविधानले तोकेका निर्देशक सिद्वान्त तथा नितिहरुले निर्दिष्ट गरेका लक्ष्यहरु तथा स्थानीय तहलाई प्राप्त अधिकारको परिधि भित्र रही स्थानीय सरकारले आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्र ऐन कानुहरु तर्जुमा गर्ने निति बनाउने र आयोजनाहरु छनोट गर्ने बजेट तर्जुमा गरी आयोजनाहरुमा रकम विनियोजन गर्ने लगायतका अधिकारहरु प्राप्त भएका छन् । उल्लेखित अधिकारहरुको अधिनमा रही गाउँपालिकाले आफ्नो कार्यक्षेत्रभित्र आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने वार्षिक बजेट तयार गर्ने तथा वार्षिक बजेट र आवधिक योजनाको तादात्म्यता मिलाउन मध्यकालीन खर्च संचरना तयार गर्नुपर्ने हुन्छ । प्रदेश र संघका आवधिक योजनाहरुले लिएको लक्ष्यहरुलाई पछ्याउदै तयार गरिएको गाउँपालिकाको आवधिक योजनाका लक्ष्यहरु परिपूर्ति गर्न मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गरिन्छ ।

२.१. चुनौती र अवसर

स्थानीय तहमा जनप्रनिधिहरुको उपस्थितिले गाउँपालिकाको विकासको निमित्त आवश्यक पर्ने दिर्घकालिन सोच सहित वार्षिक एवम् वहु वर्षिय आयोजनाहरु टोल वस्ती स्तरबाट छनोट गरी कार्यन्वयन गर्ने अवस्था रहेको छ । आन्तरिक आम्दानी बढाउन कर तथा गैर कर राजश्व उठाउने अधिकार स्थानीय तहलाई प्राप्त भएकोले करको दर र दायरा वृद्वि गरी आत्मनिर्भर उन्मुख गाउँपालिका बनाउन सकिने अवसर प्राप्त भएको छ । संघ र प्रदेश सरकारबाट सर्शत, समानिकरण, समपूरक र विशेष अनुदानहरु प्राप्त हुने हुनाले गाउँपालिकाको आम्दानीको क्षेत्र वृहत रहेको छ ।

सन् २०२० को सुरुवात सँगै देखिएको कोभिड–१९ ले राष्ट्रि तथा अन्तर्राष्ट्रिय अर्थतन्त्रमा पार्ने प्रभावको कारण उत्पादन मूलक क्षेत्रमा परेको असरले राष्ट्रिय आम्दानी घट्ने सम्भावना रहेकोले गाउँपालिकाले प्राप्त गर्ने विभिन्न प्रकारका अनुदानहरु कटौती हुने सम्भावना छ । जसको कारण मध्यमकालिन खर्च संरचनामा अनुमान गरिएको स्रोत नपुग भई आयोजना प्रभावित हुने सम्भावना रहेको छ । प्रत्येक वर्ष वार्षिक बजेट सँग सँगै मध्यमकालीन खर्च संरचना तयार गर्न स्थानीय तहमा संस्थागत र जनशक्तिगत व्यवस्थाको अभावले चुनौती थपिने सम्भावना रहेको छ ।

२.२. दिर्घकालीन सोच तथा रणनीति

आवधिक योजनामा समावेश गरिएका दिर्घकालिन सोच तथा लक्ष्यहरु मध्यकालिन संरचनामा समावेश गरिएको छ ।

दिर्घकालिन सोच

कृषि, वन, खनिज र पर्यटन उद्यमशिलताका लागि सबल पूर्वाधारः समृद्व, समन्यायीक ताराखोला विकासको मूल आधार

उद्देश्य

१. सर्वसुलभ, गुणस्तरीय र आधुनिक पूर्वाधार निर्माण गर्ने ।
२. कृषि, पशुपालन, पर्यटन र उद्योग क्षेत्रमा जोड दिई उत्पादन र मर्यादित रोजगारी सिर्जना गर्ने ।
३. स्वास्थ्य र शिक्षा क्षेत्रमा गुणस्तरीयता अभिवृद्धि गर्ने ।
४. सशक्तिकरण र सामाजिक समावेशिकरणको माध्यमद्वारा समाजमा पछि परेका व्यक्तिहरुलाई विकासको मूलधारमा समाहित गर्ने ।

रणनीति

१. सडक, पुल लगायतका पूर्वाधारहरु निर्माण गर्ने ।
२. कृषि र पशुपालनलाई व्यवसायिक र आधुनिकिरण गर्न ।
३. गन्तव्य स्थलहरुको पहिचान गरी पर्यटन पूर्वाधार तयार गर्ने ।
४. स्थानीय उत्पादनमा आधारित उद्योगहरु स्थापना गर्ने ।
५. सुशासन कायम गरी संस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।
६. समाजमा पछि परेका र आर्थिक अवस्था कमजोर भएका व्यक्तिहरुलाई रोजगारी सिर्जना गरी गरिबी न्यूनीरकण गर्ने।

२.३. मध्यमकालीन आर्थिक खाका

गाउँपालिकाको आवधिक योजनामा उल्लेखित लक्ष्यहरुका आधारमा आगामी ३ वर्षको समष्तिगत आर्थिक खाका तयार गरिएको छ । आर्थिक खाका तयार गर्दा कृषि तथा पशु क्षेत्रहरुको स्थलगत रुपमा संकलन गरिएको तथ्याङ्कलाई आधार मानी तयार गरिएको छ । भने अन्य तथ्याङ्कहरु आवधिक योजना तथा प्रदेशको पञ्च बर्षीय योजना समेतलाई आधार मानिएको छ । गाउँपालिकामा हाल वितृत रुपमा तथ्याङ्क उपलब्ध नभएकोले विद्यमान अवस्था पहिचान गर्न समस्या रहेको तथा कमजोर क्षेत्रमा लगानीको सुनिश्चितता र लागनीको मात्रा पहिचान गर्न वैज्ञानिक आधार तयार नभएको देखिन्छ ।

२.४. प्रमुख नतिजा तथा सूचकहरु तथा लक्ष्य

समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली" को मुल राष्ट्रिय लक्ष्य पछ्याउन गाउँपालिकाले संघ र प्रदेश सरकारका राष्ट्रिय एवं प्रादेशिक लक्ष्यहरुलाई पछ्याउदै लैजानु पर्ने आवश्यकता हुन्छ । गाउँपालिकाको विभिन्न सूचकहरुको तथ्यांक सूचकहरु प्राप्त नभए पनि ३ वर्षको अवधीमा उक्त तथ्याङ्कहरु अद्यावधिक भइ लक्ष्य तल उल्लेखित लक्ष्य हासिल गर्न सकिने विश्वास गर्न सकिन्छ ।

तालिका नं.१

प्रमुख नतिजा तथा सूचकहरु

क्र.सं.	सूचक\लक्ष्य	एकाई	२०७६\०७७ को उपलब्धी	२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
१	आर्थिक वृद्दिदर	%		९.५	१०.५	११.५
२	गरिविको रेखा मुनि रहेको संख्या	%		१५	१३	१०
३	बहु-आयामिक गरिविको सूचकहरु	%		१८	१४	१०
४	१५-२४ वर्ष उमेर समूहको साक्षरता दर	%		९५	९७	९८.५
५	मानव विकास सूचकाङ्क	%				
६	लैंगिक सशक्तिकरण	%				
७	प्रति व्यक्ति आय	%				

२.५. प्रमुख विषय क्षेत्रगत सूचकहरु

कोरोना भाईरसको प्रभाव राष्ट्रिय रुपमा न्यूनिकरण भई देश सामान्य अवस्थामा फर्किएमा त्यसको सकारात्मक प्रभाव गाउँपालिकामा समेत पर्न जाने छ । गाउँपालिकाले ३ वर्षको अवधीमा कृषि, पशुपालन, उद्योगहरुको स्थापना, लगायतका कार्यहरुमा प्रगति हासिल गर्न सके उल्लेखित लक्ष्यहरु हासिल गर्न सकिन्छ ।

तालिका नं.२

प्रमुख विषय क्षेत्रगत सूचक तथा लक्ष्यहरु

क्र. सं.	सूचक\लक्ष्य	एकाई	२०७६/०७७	मध्यमकालीन लक्ष्य		
				२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
क.	आर्थिक विकास					
१	खाद्यान्न बाली उत्पादन)	(क्वीन्टल	४०७६४	४१५००	४२५००	४३५००
२	व्यवशायीक पशुपालन	संख्या	१४	१६	१९	२२
३	व्यवशायीक कृषि फर्म	संख्या	३	४	५	६

४	रोजगारी श्रृजना	संख्या		१००	२००	४००
५	उद्योग स्थापना	संख्या	२३	२८	३५	४३
६	पर्यटन गन्तव्यहरुको निर्माण	संख्या	१	२	४	६
७	पर्यटक संख्या	संख्या				
८	होमस्टेको संख्या	संख्या	१०	१२	१५	१७
९	सहकारीको संस्थागत विकास					
ख.	सामाजिक विकास					
१०	खूद भर्ना दर		८६	९०	९२	९४
अ.	आधारभुत तह (कक्षा १-५)		७६	८०	८३	८७
आ.	आधारभुत तह (कक्षा ६-८)		६८	७१	७५	७८
इ.	माध्यमिक तह (कक्षा ९-१२)		६८	७१	७५	७८
११	विद्यालय छोड्ने दर (प्रति कक्षा/खुद भर्नाको आधारमा)		१४	१०	८	६
१२	साक्षरता प्रतिशत					
१३	एस.ई.ई. मा B ग्रेड भन्दा माथी ल्याउनेको प्रतिशत		१५	१८	२०	२५
१४	विद्यालय मर्ज र व्यवस्थापन					
१५	मातृमृत्यू संख्या		०	०	०	०
१६	पाँचवर्ष मुनिका बालमृत्यू संख्या		१	०	०	०
१७	स्वास्थ्य संस्थाहरुमा कार्यरत कर्मचारीहरुको क्षमता विकास र व्यवस्थापन		६	७	६	९

१८	सफा खानेपानी प्राप्त गर्नेको प्रतिशत					
१९	पुर्ण सरसफाईयुक्त गाउँपालिका					
२०	लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण					
२१	लैंगिक मैत्री बजेट प्रतिशत					
२२	लक्षित वर्गको कार्यक्रम प्रतिशत					
ग.	पूर्वाधार विकास					
२३	नयाँ सडक निर्माण (कि.मि.)			६	६	६
२४	सडकको स्तरोन्नति (कि.मि.)			१०	१०	१०
२५	झोलुङ्गेपुल निर्माण		११	४	४	४
२६	पक्की पुल निर्माण		२	२	१	१
२७	सिंचाई (क्षेत्रफल)					
२८	गाउँपालिकाको प्रशासनिक भवन निर्माण	कामको %	५	५०	४५	०
२९	वडा कार्यालय भवन निर्माण	संख्या	१	२	२	०
३०	अस्पताल निर्माण	कामको %	०	१०	३०	३०
३१	स्वास्थ्यचौकी भवन निर्माण	संख्या	२	१	१	१
३२	जनता आवाश अन्तर्गत निजी घर निर्माण	संख्या	२२	१४	१५	१५
३३	नक्सापास गरी निजि घरहरु निर्माण	संख्या	०			
३४	विद्यालय भवन निर्माण	संख्या		५	३	३
३५	जलविद्युत उत्पादन	कि.वा.	३०२१			

३६	ईन्टरनेटको पहुच पुगेको जनसंख्या					
३७	पर्यटन पदमार्ग निर्माण		५		२	२
	गोरेटो बाटो निर्माण		२०	१०	१०	१०
घ.	वन, वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन					
३८	सामुदायिक वनबाट काठ उत्पादन					
३९	मुल संरक्षण					
४०	पोखरी निर्माण		१०	१०	१०	१०
४१	नदि कटान रोगथाम					
४२	विपद व्यवस्थापनकोष रकम	रु	४२ लाख	१२ लाख	१४ लाख	१६ लाख
४३	विपद व्यवस्थापन उपकरण तथा पुर्वाधार निर्माण					
ङ.	सूशासन तथा संस्थागत विकास					
४४	जनशक्तिको परिपुर्ति		५०%	२०%	२०%	१०%
४५	ऐन, कानूनहरुको तर्जुमा		२५	५	५	५
४६	आन्तरिक आम्दानी	रु लाख	३४	४०	४५	५०
४७	बेरुजू फछ्र्यौट					
४८	अनलाईन सेवा प्रवाह गर्ने वडा संख्या	संख्या		१	२	४

परिच्छेद -३
मध्यकालीन खर्च संरचनाको बजेट विनियोजन र प्रक्षेपण

३.१. बजेट स्रोतको अनुमान

गाउँपालिकाले श्रोत अनुमान गर्दा देहायका आधार अपनाईएको छ ।

१. आर्थिक वर्ष २०७६\०७७ को बिनियोजित बजेट तथा सो आ.व. मा राजश्व तथा खर्चको आंकलन गरिएको छ ।दोश्रो र तेश्रो वर्षको प्रक्षेपण गर्दा गाउँपालिकाको आवधिक योजनाका लक्ष्य, घोषित कार्यक्रम र सो अनुसार संचालन हुने कार्यक्रम तथा हासिल गर्ने नतिजालाई प्रमुख आधार मानिएको छ ।

२. संघीय सरकारबाट प्राप्त हुने राजस्व बाँडफाँड, समानीकरण अनुदान, विशेष अनुदान, सशर्त अनुदान, समपुरक

अनुदान तथा प्रदेस सरकारबाट प्राप्त हुने राजस्व बाँडफाड, समानीकरण अनुदान, विशेष अनुदान, सशर्त अनुदान, समपुरक अनुदानको अनुमान गरिएको छ ।

३. त्यसैगरि रोयल्टीबाट गाउँपालिकालाई प्राप्त प्राप्त हुने राजस्वलाई समेत आधार बनाईएको छ ।

४. उल्लेखित आधारलाई विश्लेषण गर्दा तीन वर्षको अवधीमा कुल बजेट रु ११६२०७४८०० रहने प्रक्षेपण गरिएको छ ।

तालिका नं. ३- त्रिवर्षीय बजेट खाका

क्र. सं.	विवरण	मध्यकालीन खर्च अनुमान			
		२०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)	२०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)	२०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)	तीन वर्षको कुल अनुमान (रु. हजारमा)
१	कुल बजेट	३३१५४००००	३८६१८७९००	४२४७०६८००	११६२०७४८००
२	कुल राजस्व	५७२४०९६०	६२९६५०५६	६९२६१५६२	१८९४६७५७८
	संघीय विभाज्य कोषबाट प्राप्त राजस्व	५५१८८९५९	६०७०७८५५	६६७७८६४०	१८२६७५४५४
	प्रदेश विभाज्य कोषबाट प्राप्त राजस्व	२०५२०००	२२५७२००	२४८२९२०	६७९२१२०
	स्थानीय विभाज्य कोषबाट प्राप्त र आन्तरिक राजस्व	३४६००००	३८०६०००	४१८६६००	११४५२६००
३	नेपाल सरकारबाट प्राप्त राजस्व	२१८८०००००	२४०६८००००	२६४७४८०००	७२४२२८०००
	वित्तीय समानीकरण	६९७०००००	७६६७००००	८४३३७०००	२३०७०७०००
	सशर्त	१३६१०००००	१४९७१००००	१६४६८१०००	४५०४९१०००
	विशेष	५००००००	५५००००००	६०५००००	१६५५००००
४	प्रदेश सरकारबाट प्राप्त राजश्व	२७१०४०००	२९८१४४००	३२७९५८४०	८९७१४२४०
	वित्तीय समानीकरण	१२१०४०००	१३३१४४००	१४६४५८४०	४००६४२४०
	सशर्त				
	विशेष				
५	समपूरक	२३००००००	२५३०००००	२७८३००००	७६१३००००
६	गत वर्षको मौज्दात तथा अन्य आम्दानी	२४९३५०४०	२७४२८४४४	३०१७१३९८	८२५३४९८२
७	चालु खर्च	४५३५००००	४९८८५०००	५४८७३५००	१५०१०८५००
८	पुजीगत खर्च	२६५२५४९६०	२९१७८०४५६	३२०९५८५०२	८७७९९३९१८
९	बजेट बचत (-) न्यून()				
१०	वित्तीय व्यवस्था				
११	आन्तरिक ऋण				

३.२. बजेट विनियोजन तथा प्रक्षेपणको बाँडफाँड

आगामी तीन वर्षको बजेट अनुमान र प्रक्षेपणको विभिन्न आधारमा गरिएको तुलनात्मक विवरण देहाय बमोजिम रहेको छ ।

अ. कार्यक्रम तथा आयोजनाको प्राथमिकताक्रम बमोजिम तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण तालिका मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका नं. ४

आयोजनाहरुको प्राथमिकताको आधारमा बजेट विनियोजन

प्राथमिकता क्रम	कार्यक्रम संख्या	आ.व. ०७७\७८ को अनुमान (रु. हजारमा)		आ.व. ०७८\७९ को अनुमान (रु. हजारमा)		आ.व. ०७८\७९ को अनुमान (रु. हजारमा)	
		रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
पहिलो प्राथमिकता प्राप्त आयोजना (P१)		९७६०५३७६	२९.४४	१०७३६५९१४	२७.८०	११८१०२५०५	३५.६८
दोस्रो प्राथमिकता प्राप्त आयोजना (P२)		९७८३४६२४	२९.५१	१२९१११९८६	३३.४३	१४१९२३२९५	३३.४१
सांकेतिकरण नगरिएको		१३६१०००००	४१.०५	१४९७१००००	३८.७६	१६४६८१०००	३८.७७
जम्मा		३३१५४००००	१००	३८६१८७९००	१००	४२४७०६८००	१००

आ. दिगो विकास लक्ष्यको आधारमा बजेट बाँडफाँड

तालिका नं. ५

दिगो विकासको आधारमा देहाय बमोजिम बजेट बाँडफाँड

संकेत	दीगो विकास लक्ष्य	कार्यक्रम संख्या	आ.व. ०७७\७८ को व्ययको अनुमान (रु. हजारमा)		आ.व. ०७७\७८ को व्ययको अनुमान (रु. हजारमा)		आ.व. ०७७\७८ को व्ययको अनुमान (रु. हजारमा)	
			रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	गरिवीको अन्त्य	१६	२१४२०	६.४६				
२	शुन्य भोकमरि	४	३९१९	१.१८				

३	स्वस्थ जीवन	४९	३०७४१	९.२७				
४	गुणस्तरीय शिक्षा	५३	८१३५७	२४.५४				
५	लैंगिक समानता	०	०	०				
६	दीगो सफापानी तथा सरसफाई	१	१५०	०.०५				
७	आधुनिक ऊर्जामा पहुच	१	५००	०.१५				
८	समावेशी आर्थिक बृद्धि तथा मर्यादित काम	८	१०००	०.३०				
९	उद्योग, नवीन खोज र पूर्वाधार	५३	५९८९९	१८.१०				
१०	असमानता न्यूनीकरण	१	२८००	०.८४				
११	दिगो शहर र बस्तीहरु	१	२००	०.०६				
१२	दिगो उपभोग तथा उत्पादन	०	०	०				
१३	जलवायू परिवर्तन अनुकुलन	६	१५००	०.४५				
१४	सामुद्रिक श्रोतको उपयोग	०	०	०				
१५	भू-सतह स्रोतको उपयोग	१	५००	०.१५				
१६	शान्तिपूर्ण, न्यायपूर्ण र सशक्त समाज	०	०	०				
१७	दिगो विकासका लागि साझेदारी	०	०	०				
	खुल्न नसक्ने	-	१२७५५४	३८.४७				
	जम्मा	१९४	३३१५४०					

इ. लैंगिक संकेतको आधारमा बाँडफाँड

तालिका नं. ६

लैंगिक संकेतको आधारमा तीन आर्थिक वर्षको बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपण

संकेत	लैंगिक संकेत	कार्यक्रम संख्या	आ.व. २०७७\०७८ को व्ययको अनुमान (रु. हजारमा)		आ.व. २०७७\०७८ को व्ययको अनुमान (रु. हजारमा)		आ.व. २०७७\०७८ को व्ययको अनुमान (रु. हजारमा)	
			रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत	रकम	प्रतिशत
१	प्रत्यक्ष लाभ	१२	६९८६	२.१०				
२	अप्रत्यक्ष लाभ	८	२४५०	०.७४				
३	तटस्थ	१७६	१८६००४	५६.१०				
४	नखुलेको	-	१३६१००	४१.०५				

ई. प्रमुख विषय क्षेत्रगत आधारमा बजेटको बाँडफाँड

तालिका नं. ७

त्रिवर्षीय बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपणको विषय क्षेत्रगत खर्च अनुमान (रु. हजारमा)

क्र. सं.	विषय क्षेत्र	विषय उपक्षेत्र	आ.व.२०७७/७८ को विषय क्षेत्रगत व्यय अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व.२०७८/०७९ को विषय क्षेत्रगत व्यय अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व.२०७९/०८० को विषय क्षेत्रगत व्यय अनुमान (रु. हजारमा)			
			कुल जम्मा	चालु	पुजीगत	वित्तिय व्यवस्था	कुल जम्मा	चालु	पुजीगत	वित्तिय व्यवस्था	कुल जम्मा	चालु	पुजीगत	वित्तिय व्यवस्था
१	आर्थिक विकास	कृषि	१२९३५				१२१५०				११९५०			
२		पर्यटन	७६००				२०५००				१७५००			
३		उद्योग तथा वाणिज्य	३५००				५०००				५०००			
४		सहकारी	०				१०००				१५००			
५		वित्तिय	०				०				०			
		सर्शत तथा अन्य आयोजनाहरु					७०६८				१६६३९			
	जम्मा		२४०३५				४५७१८				५२५८९			
७	सामाजिक विकास	शिक्षा	९८२०				१५७१०				१७९३०			
८		स्वास्थ्य	३९८६				३९८६				३५८६			
९		खानेपानी तथा सरसफाई	१९५०				२४००				२५००			
१०		संस्कृति संरक्षण	१५०				३५०				०			
११		लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशी करण	२५५०				४५००				५०००			
		सर्शत तथा अन्य आयोजनाहरु					४९२७				१४२३७			
	जम्मा		१८४५६				३१८७३				४३२५३			

१२		सडक तथा पुल	४२५४९				४१७००				४६५६०			
१३		सिंचाई	४००				०				०			
१४		भवन तथा शहरी विकास	१७४५०				३६२००				१२९००			
१५	पूर्वाधार विकास	उर्जा	५००				०				०			
१६		लघुतथा साना जलविद्युत	०				०				०			
१७		सञ्चार	५००				०				०			
		सर्शत तथा अन्य आयोजनाहरु					१४२४५				२९१७४			
	जम्मा		६१३९९				९२१४५				८८६३४			
१८		बनतथा भु-संरक्षण	१२००				१४००				२१००			
१९		जलाधार संरक्षण	१०००				१७५०				१३००			
२०	वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	जल वायू परिवर्तन	०				०				०			
२१		फोहोरमैला व्यवस्थापन	०				०				०			
२२		जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण तथा विपद् व्यवस्थापन	२००				०				२००			
		सर्शत तथा अन्य आयोजनाहरु					५७६				१७६६			
	जम्मा		२४००				३१५०				५३६६			

२४	सुशासन तथा संस्थागत विकास	मानव संसाधन विकास	५००				५००				५००			
२५		संस्थागत क्षमता विकास	१०३००				८६००				७१००			
२६		राजस्व परिचालन	०				०				०			
२७		वित्तिय व्यवस्थापन	०				०				०			
२८		वित्तिय जोखिम न्यूनीकरण	०				०				०			
२९		सार्वजनिक सुनुवाई	०				०				०			
३०		सामाजिक परीक्षण	०				०				०			
३१		आन्तरिक र अन्तिम लेखा परीक्षण	०				०				०			
३२		बेरुजू फछ्र्यौट	०				०				०			
३३		सेवाप्रवाहका मापदण्ड निर्धारण	०				०				०			
३४		सेवा प्रवाहमा सूचना प्रविधी	०				०				०			
३५		नागरिक सन्तुष्टि सर्वेक्षण	०				०				०			
३६		अन्तर्निकाय समन्वय	०				०				०			
		सर्शत तथा अन्य आयोजनाहरु					१६६४				३७२८			
	जम्मा		१०८००				९१००				११३२८			

३८	प्रशासनिकखर्च	पारिश्रमिक, भत्ता र अन्य सुविधा	२६४००				२९०४०				३१९४४			
३९		कार्यालय सञ्चालन खर्च	९४५०				१०३९५				११४३४.५			
४०		विमा,ईन्धन तथा मर्मत ईत्यादि	२५००				२७५०				३०२५			
४१		अनुगमन तथा भ्रमण	४०००				४४००				४८४०			
४२		भैपरीर विविध	३०००				३३००				३६३०			
	जम्मा		४५३५०				४९८८५				५४८७३.५			
४३	अन्य कोषहरु र आयोजनाहरु	विपद् व्यवस्थापन कोष	१०००				१०००				१०००			
४४		कर्मचारी कल्याण कोष	१०००				१०००				१०००			
४५		समपूरक कोष	३०००											
४६		समपूरक आयोजनाहरुको लागि	२८०००											
		सर्शत तथा अन्य आयोजनाहरु					३६६				९८१			
	जम्मा		३३०००				२०००				२०००			

परिच्छेद -४

३. क्षेत्रगत उपलब्धी : चुनौती, अवसर र रणनीति

४.१. आर्थिक विकास

क. कृषि र पशुविकास

क.१. पृष्ठभुमी

गाउँपालिकाको मुख्य पेशा कृषि र पशुपालन नै हो ।घाँस र चरन क्षेत्रको व्यापक प्रयोग गरी पशुपालनलाई व्यवशायीक बनाउन सकिने प्रबल सम्भावना छ भने स्थानीय रैथाने बालीहरु कोधो, जौ, मकै, आलु, फापर, केराउ जस्ता स्थानीय बालीहरुको विकास गरी रोजगारी श्रृजना गर्न सकिने सम्भावना रहेको छ । किवि, ओखर, अलैची लगायत फलफुल तथा नगदे बालीहरुको विकास गरी गाउँपालिकालाई आत्मानिर्भर बनाउन सकिने सम्भावना रहेको छ ।

क.२. चुनौती तथा अवसर

अवसर

क. उत्पादनमुलक हावापानी र माटो रहेको छ ।

ख. चरनको प्रयाप्त सम्भावना छ ।

ग. सिंचाई सुविधा विस्तार गर्न सहज छ ।

घ. परम्परागत सीप प्रविधीको प्रयोग भएको छ । जैविक खेतितर्फ कृषकहरु आकर्षित छन।

ङ. संघ र प्रदेश सरकारबाट कृषि र पशुपालन क्षेत्रमा सहयोग प्राप्त हुने सम्भावना रहेको ।

चुनौती

क. सीप र प्रविधीलाई आधुनिक बनाई उत्पादन र उत्पादकत्व बढाउन ।

ख. युवाहरुलाई कृषि तथा पशुपालन तर्फ आकर्षित गर्न ।

ग. कृषि र पशुपालनलाई व्यवशायिक बनाउन ।

घ. आधुनिक व्यवशायिक कृषि तथा पशुफर्म स्थापना र सञ्चालन गर्न

ङ. बजार व्यवस्थापन र बजारसम्मको सहज पहुँच बढाउन ।

क.३. सोच

कृषि र पशुपालनको माध्यमबाट रोजगारि श्रृजना गरी गरिवि निवारण गर्दै खाद्यान्न तथा मासु र दुग्ध पदार्थ निर्यात गर्ने ।

क.४. उद्देश्य

क. आधुनिक कृषि र पशुफर्म स्थापना र सञ्चालन गर्ने ।

ख. कृषि उत्पादनलाई उद्योगसंग आवद्ध गर्ने ।

ग. सहकारीलाई कृषिसंग आवद्ध गर्ने ।

घ. बैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका युवाहरुलाई कृषि व्यवशायमा आकर्षित गर्ने ।

ङ. कृषि र पशुपालनसंग सम्बन्धीत जनशक्ति उत्पादन गर्ने ।

च. स्थानीय रैथाने बालीहरुको संरक्षण गरी व्यवशायीकिकरण गर्ने ।

क.५. रणनीति

क. प्रदेश र संघसंग समन्वय गरी आधुनिक कृषि फर्म स्थापना र सञ्चालन गर्ने ।

ख. औधोगिक ग्राममा कृषि र पशुपालन उद्योग स्थापना गर्न निजि क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गर्ने ।

ग. सहकारी मार्फत दुग्ध संकलन तथा उत्पादन तथा पशुपालन व्यवसाय सञ्चालन गर्ने ।

घ. कृषि उपज संकलन तथा उत्पादनमा सहकारीको भुमिका बढाउने ।

ङ. बैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका युवाहरुलाई आधुनिक कृषि तथा पशुपालन व्यवशाय गर्न आधुनिक कृषि नमूना फर्म स्थापनामा प्रोत्साहन गर्ने ।

च. कृषक र प्राविधिक जनशक्तिहरुलाई कृषि तथा पशुपालन सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गर्ने ।

क.६.विषय क्षेत्रगत सूचक र नतिजा

तालिका नं. ८

कृषि क्षेत्रसंग सम्बन्धित समग्र सूचक र लक्ष्य						
सूचक		एकाई	आ.व. २०७६\०७७ को उपलब्धि	२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
कृषि	आलु	मे.टन	७१२.५७	१०००	१२००	१५००
	मकै	ऐ	४२४.९२	५००	६००	७००
	कोधो	ऐ	१२३.३६	१५०	१६०	१७०
	जौ	ऐ	१४८.६५	१५०	१५५	१६०
	भांगो	ऐ	१६४.८	२००	२५०	३००
	केराउ	ऐ	४४.५२	५०	५५	६०
	लसुन	ऐ	२३.७	३०	३५	४०
	फापर	ऐ	१३.६६	१५	१७	२०
	सिमि	ऐ	७१.७३	८०	९०	१००
	अलैची	ऐ	२.४	५	८	१०
	मह	केजी	१५०	१५५	१६०	१६५
	गहुँ	मे.टन	७६.६	७८	८०	८२
	तोरी	मे.टन	५.९	६.५	८	१०
	चिया	केजी	६००	८००	१२००	१५००

तालिका नं. ९

कृषि कार्यक्रमसंग सम्बन्धीत नतिजा सूचक र लक्ष्य					
क.सं.	सूचक	आ.व. ०७६\७७ को उपलब्धी	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
आधुनिक कृषिमा लगानी	रु. हजारमा	२९६५	१६२५०		
आधुनिक कृषिमा थप रोजगारी	संख्या	९०	१५०		
कृषिमा आधारित उद्योगको संख्या	संख्या	०	०		
कृषि व्यवशायमा संलग्न थप कृषक, समूह, समिति र सहाकरी	संख्या	११	१०		
आधुनिक कोल्ड स्टोर निर्माण	संख्या	१	१		
बजार केन्द्रहरुको स्थापना र संचालन	संख्या	०	१	१	१
प्रशोधन केन्द्रको स्थापना र संचालन	संख्या	०	१		
कृषि फर्म स्थापना	संख्या	७	५		
एक वडा एक उत्पादन कार्यक्रम	संख्या	०	५	०	०
सीपयुक्त सक्षम जनशक्ति उत्पादन	संख्या	०	०		

तालिका नं. १०

पशु क्षेत्रसंग सम्बन्धित समग्र सूचक र लक्ष्य						
सूचक		एकाई	आ.व. २०७६\०७७ को उपलब्धि	२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
पशु विकास	भैसी	संख्या	४३४७	४५००	४६००	४८००
	बाखा	संख्या	७००७	८०००	९०००	१००००
	भेडा	संख्या	३४०	४००	४५०	५००
	कुखरा	संख्या	११७४३	१५०००	१७०००	२००००
	गाई	संख्या	४४८	४५०	४५५	४६०
	बंगुर	संख्या				
	अन्य	संख्या	४८६	५००	५५०	६००

तालिका नं. ११

पशु विकास कार्यक्रमसंग सम्बन्धीत नतिजा सूचक र लक्ष्य					
क्र.सं.	सूचक	आ.व. ०७६\७७ को उपलब्धी	मध्यमकालीन लक्ष्य		
			२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
आधुनिक पशुपंक्षी व्यवशाय	संख्या	३६	३०		
आधुनिक पशुपंक्षी व्यवशायमा लगानी	रु.	२६०५००	४६७५०००		
पशुपंक्षीमा आधारित उद्योगको विस्तार					
पशु-पंक्षि पालनमा संलग्न कुल सकृय कृषक समूह, समिति र सहकारीको संख्या					
दुध					
मासु					
अण्डा					
उन					
माछा उत्पादन	क्वीन्टल	३५	४०	५०	५५
छाला					
प्रांगारिक मल					
कृत्रिम गर्भाधान (नश्ल सुधार)	संख्या				

उन्नत घासले ढाकिएको क्षेत्रफल	हेक्टर		५		
घासको विउ उत्पादन	मे.टन		२		
सुधारिएको मासु पसल					
पशु पक्षिको खोप सेवा	संख्या	४०००	१००००		
पशुपंक्षिको निदान तथा उपचार	संख्या	१३४००	१५०००		

ख. पर्यटन विकास

ख.१. पृष्ठभुमी

गाउँपालिकाको बिभिन्न स्थानमा पर्यटकीय स्थलहरु पर्याप्त छन् । गाईघाट झरना, घुम्टे लेक, डुडेलेक लगायत स्थलहरुलाई गन्तव्यस्थलको रुपमा विकास गरी पर्यटक भित्र्याउन सक्ने सम्भावना रहेको छ । प्रचार प्रसारको अभाव र पुर्वाधारको कमजोर अवस्थाले अपेक्षित रुपमा पर्यटन प्रवर्धन हुन सकेको छैन ।चालु तीन वर्ष भित्र प्रमुख पर्यटन गन्तव्यहरुको पहिचान गरी पुर्वाधारहरु निर्माण गर्नु पर्ने आवश्यकता रहेको छ ।

ख.२. चुनौती तथा अवसर

अवसर

- क. पर्यटकमैत्री हावापानी र जैविक खाद्यबस्तुहरुको पर्याप्तता
- ख. आकर्षक प्राकृतिक भौगोलिक दृष्यावलीहरु
- ग. शान्त र मनोरम दृष्यहरु
- घ. प्रमुख मार्गहरुको ट्रयाक खोल्ने कार्य सम्पन्न भैसकेको
- ङ. पर्यटन विकासमा संघ र प्रदेश सरकारको सहयोग प्राप्त हुने सम्भावना रहेको ।

चुनौती

- क. खर्चिलो पर्यटन पुर्वाधार
- ख. कोभिड-१९ ले सुस्ताएको पर्यटन व्यवसाय
- ग. प्रचार प्रसार गर्न चुनौती
- घ. सचेतना र सभ्यसंस्कृतिको विकास

ख.३. सोच

पर्यटन आर्थिक विकासको प्रमुख आधार, यसको विकासको लागि सबल पुर्वाधार

ख.४. उद्देश्य

- क. पर्यटन गन्तव्यहरुको पहिचान गर्ने
- ख. गन्तव्यहरुमा पुर्वाधार विकास र प्रचार प्रसार गर्ने
- ग. पर्यटनको माध्यमबाट रोजगारी श्रृजना र गरिवि निवारण गर्ने
- घ. होमस्टेहरुको गुणस्तर सुधार र जैविक खाद्यान्न प्रबर्धन गर्ने
- ङ. साँस्कृतिक विकास गरी मेला महोत्सवद्वारा पर्यटन प्रबर्धन गर्ने

खं.५. रणनिति

क. पर्यटन गन्तव्यहरुको पहिचान गरि प्रमुख गन्तव्यहरुको पुर्वाधार विकासमा जोड दिने ।

ख. प्रमुख गन्तव्यहरुको श्रब्य दृष्य सामाग्रीहरु विद्युतीय माध्यमद्वारा प्रचार प्रसार गर्ने ।

ग. होमस्टेहरुलाई अनुदान कार्यक्रम प्रभावकारी बनाउने र व्यवस्थित रुपमा होमस्टे सञ्चालन गर्ने ।

घ. पदमार्ग निर्माण, हाईकिङ्ग, दृष्यावलोकन जस्ता कार्यक्रम मार्फत पर्यटक आवागमन वृद्धि गरी रोजगारी श्रृजना गर्ने ।

ङ. गाउँपालिकामा मनाईने असारे मेला, भुषपोल्ने मेला लगायत प्रमुख मेला तथा जात्राहरुको प्रबर्धन गर्ने ।

च. साँस्कृतिक संग्रहालयको निर्माण गरी पुराना कला संस्कृतिको जगर्ना र संरक्षण गर्ने ।

ख.६.विषय क्षेत्रगत सूचक र नतिजा

तालिका नं. १२

पर्यटन क्षेत्रसंग सम्बन्धित समग्र सूचक र लक्ष्य					
सूचक	एकाई	आ.व. २०७६\०७७ को उपलब्धि	मध्यमकालिन लक्ष्य		
			२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
पर्यटन आवागमन			४००	६००	८००
गापा भित्रको औषत बसाई			२	३	४
रोजगारी			५०	१००	२००
पर्यटन गुरुयोजना तथा नीति तर्जुमा				सम्पन्न	
होमस्टे सञ्चालन		५	१		
पर्यटन पदमार्ग निर्माण		५	५	२	२
कोसेलीघर स्थापना तथा सञ्चालन			१	०	०
पर्यटन गन्तव्यस्थलमा पुर्वाधार निर्माण		१	३	३	२

ग. उद्योग तथा वाणिज्य

ग.१. पृष्ठभुमी

स्थानीय रुपमा पर्याप्त कच्चा पदार्थ भएपनि स्थानीय परम्परागत रुपमा अल्लो नेपाली कागज लगारयत उद्योगहरु सञ्चालनमा रहेका छन् । स्थानीय रुपमा प्राप्त हुने कच्चा पदार्थहरुलाई आधुनिक प्रविधीको प्रयोग गरी प्रशोधन गरी मुल्य अभिबृद्धीयुक्त उत्पादनहरुलाई बजारको पहुँच सम्म पुर्याई स्रोत साधनको समुचित प्रयोगद्वारा रोजगारी श्रृजना र गरिवी निवारण गर्नसक्ने देखिन्छ । औधोगिक ग्रामको स्थापनासंगै गाँउपालिकामा छरिएर रहेका साना उद्योगहरुलाई एकिकृत गरी आधुनिक प्रविधीयुक्त बनाउन सकिने देखिन्छ ।

ग.२. चुनौती तथा अवसर

अवसर

क. औधोगिक ग्राम स्थापनाको लागि प्रदेश सरकार र संघिय सरकारको सहयोग प्राप्त हुने देखिन्छ ।

ख. स्थानीय कच्चा पदार्थको पर्याप्तता

ग. उत्पादित बस्तुहरुको बजार पहुचको लागि बाटोको सुविधा विस्तार

घ. अर्गानीक उत्पादनको सम्भावना

चुनौती

क. उद्योग स्थापनाको लागि पुँजी र प्रविधी जुटाउन

ख. लगानी कर्ताहरुलाई आकर्षण गर्न

ग. गाउँपालिका भरि छरिएर रहेका उद्योगहरुलाई एकिकृत गरी आधुनिक प्रविधीयुक्त उद्योग स्थापना गर्न ।

घ. उत्पादित बस्तुहरुले अन्य उद्योगहरुबाट उत्पादित समान प्रकृतिका बस्तुहरुसंग मुल्य र गुणस्तरमा प्रतिस्पर्धा गर्न ।

ग.३. सोच

उद्योग र वाणिज्य क्षेत्रको माध्यमबाट स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योग स्थापना गरी गरिबी निवारण र रोजगारी श्रृजना गर्ने ।

ग.४. उद्देश्य

क. गाउँपालिका क्षेत्रमा रहेका उद्योगहरुलाई एकिकृत गर्ने ।

ख. औधोगिक ग्राममा निजि क्षेत्रका लगानी कर्ताहरुलाई आकर्षित गरी आधुनिक उद्योगहरु स्थापना गर्ने।

ग. उद्योगहरुमा स्थानीय कच्चा पदार्थहरुको उत्पादनलाई बढावा दिने ।

घ. उत्पादित बस्तुहरुको बजारीकरण गर्ने ।

ङ. उद्योगको माध्यमबाट स्थानीय व्यक्तिहरुलाई प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष रोजगारि श्रृजना गर्ने ।

ग.५. रणनिति

क. उद्योग स्थापनाको लागि लगानीकर्ताहरुलाई प्रोत्साहन र सहुलियत प्रदान गर्ने ।

ख. औधोगिक ग्राम स्थापना र व्यवस्थापन गर्ने ।

ग. स्थानीय कच्चा पदार्थहरुको उत्पादनमा कृषक र स्थानीय व्यक्तिहरुको संलग्नता बढाउने ।

घ. बजार अनुगमनलाई निरन्तर कायम राख्ने ।

ङ. व्यवसाय दर्तालाई सरलीकरण गरी अनलाईन प्रणालीको विकास गर्ने।

ग.६.विषय क्षेत्रगत सूचक र नतिजा

तालिका नं. १३

उद्योग तथा वाणिज्य क्षेत्रसंग सम्बन्धित समग्र सूचक र लक्ष्य					
सूचक	एकाई	आ.व. २०७६\०७७ को उपलब्धि	मध्यमकालिन लक्ष्य		
			२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
निकासीमा बृद्धि					
व्यवशाय दर्ता प्रकृया अनलाईन प्रणालीमा ल्याउने			१	२	२
बजार अनुगमन		१	२	२	२
उद्योग स्थापना		४३	५०	६०	७०
उद्योगमा रोजगारी		४००	५००	६००	७००
स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योग स्थापना		४३	५०	६०	७०

घ. सहकारी

घ.१. पृष्ठभुमी

सिमित मात्रामा रहेका सहकारी संस्थाहरुमा आधुनिक प्रविधीको प्रयोग भएको छैन । स्थानीय सरकारले अनुगमन दर्ता खारेजी, कारवही लगायतको अधिकार प्राप्त गरेको भएपनि दक्ष जनशक्तिको अभावमा हाल सम्म पर्याप्त मात्रामा अनुगमन हुन सकेको छैन । गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कार्यक्षेत्र रहेका सहकारीहरुलाई रोजगारीमुलक उत्पादनशील बनाउनु तथा सहकारीलाई सुशासन युक्त बनाई गरिवी निवारणमा यसको प्रभावकारी उपयोग गर्नुपर्ने आजको आवश्यकता रहेको छ ।

घ.२. चुनौती तथा अवसर

चुनौती

- क. सहकारीहरुको एकिकरण गरी पूँजी र क्षमता विकास गर्नु
- ख. सहकारीका सदस्यहरुलाई सहकारीका सिद्धान्त अनुकुलको कार्य गराउन प्रेरित गर्नु,
- ग. सहकारीमा सुशासन कायम गर्नु
- घ. सहकारीलाई उत्पादनमुलक र रोजगारी तर्फ केन्द्रित गराउनु ।
- ङ. सहकारीमा आधुनिक प्रविधीको प्रयोग गराउनु

अवसर

- क. कृषि र पशुपालनको प्रचुर सम्भावना रहेकोले सहकारी मार्फत कृषि व्यवशाय बढाउन सकिने ।
- ख. स्थानीय तहमा जनशक्ति परिपुर्ति भएकोले सहकारीलाई प्रभावकारी र व्यवस्थित बनाउन सकिने ।
- ग. हाल रहेका सहकारीको संख्या थोरै भएकोले व्यवस्थापन गर्न सजिलो रहेको ।

घ.३. सोच

सहकारीको माध्यमबाट रोजगारी श्रृजना गरि गरिवी निवारण गर्नु ।

घ.४. उद्देश्य

क. सहकारीलाई आधुनिक प्रविधीमा सञ्चालन गर्ने ।

ख. दक्ष जनशक्ति उत्पादन गर्नु

ग. सहकारीको माध्यमबाट रोजगरी श्रृजना गर्नु ।

घ. कृषि र पशुपालन व्यवशायलाई सहकारीमा आवद्ध गर्नु

ङ. सहकारीलाई गाभि पुँजीको एकिकरण गर्ने ।

घ.५. रणनिति

क. सहाकारी सञ्चालन सम्बन्धी सफ्टवेयर प्रयोग गर्ने गराउने ।

ख. सहाकारी संग आवद्ध कर्मचारी, सदस्य लगायतलाई तालिमको आयोजना गर्ने ।

ग. सहकारीलाई कृषि र पशूपालनमा प्रेरित गर्ने ।

घ. कृषि र पशुपालनमा लगानी गर्ने सहकारीलाई प्रोत्साहन गर्ने ।

ङ. सानो पुंजी भएका सहकारी संस्थाहरुलाई गाभ्न प्रेरित गर्ने ।

घ.६.विषय क्षेत्रगत सूचक र नतिजा

तालिका नं. १४

उद्योग तथा वाणिज्य क्षेत्रसंग सम्बन्धित नतिजा सूचक र लक्ष्य					
सूचक	एकाई	आ.व. २०७६\०७७ को उपलब्धि	मध्यमकालिन लक्ष्य		
			२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
सहकारी संस्था		७	५	५	५
सहकारी संस्थाको कुल सदस्यता		१६८७	१७००	१७५०	१८००
प्रत्यक्ष रोजगारी		९	१०	११	१२
अप्रत्यक्ष रोजगारी					
सहकारी संस्थाको शेयर पुँजी		१२३२४.१			
सहकारी संस्थाको कुल बचत		१०६१८०.०४			
सहकारीको कृषि क्षेत्रमा लगानी					
सहकारी संस्थाकको ऋण लगानी		१५६७३०.१			

सहकारी संस्थाको तालिम प्राप्त जनशक्ति		७			
सहकारी अनुगमन तथा नियमन			१	१	१

४.१.१. आर्थिक विकास विषय क्षेत्रगत खर्च तथा आयोजना तथा कार्यक्रमको संक्षिप्त विवरण

अ. कृषि र पशु विकास

तालिका नं. १५

बजेट शीर्षक नं.	कार्यक्रम\ आयोजना	उद्धेश्य तथा पुष्ट्याई	आयोजना अवधी (शुरु र समाप्ती	लागत (रु हजारमा)	आगामी तीन वर्षको उपलब्धी सूचक
	व्यवशायीक नमूना कृषि फर्म स्थापना	• अधिक मात्रामा कृषि तथा फलफुल उत्पादन बृद्धि • रोजगारी श्रृजना र गरिवि निवारण • पशु फर्म स्थापना	आ. व. — ०७७\७८	४००००	• फलफुल (किवि, ओखर) फर्म स्थापना • व्यवशायीक आलु खेतीमा बृद्धि • कम्तिमा १०० जनालाई प्रत्यक्ष रोजगारी श्रृजना • पशु फर्म स्थापना र दुग्ध तथा मासु उत्पादन भएको हुने
	चिस्यान केन्द्र स्थापना	दुग्ध चिस्यान केन्द्र स्थापना गरी संकलन गर्ने तरकारी चिस्यान केन्द्र स्थापना गर्ने	०७७\७८	१०००	
	कृषि सहकारी मार्फत बजार केन्द्र स्थापना	कृषि उत्पादन संकलन र बजारीकरण	०७७/७८-०७९/८०	१०	बजार केन्द्र स्थापना भएको हुने ।
	कृषिलाई आधुनिकीकरण, यन्त्रीकरण कार्यक्रम	उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि	०७७/७८-०७९/८०	१५	कृषिलाई यन्त्रिकरण गरेको हुने।

	कृषि जनशक्ति उत्पादन	कृषक सचेतना र दक्ष जनशक्ति व्यवस्थापन	०७७/७८-०७९/८०	१०	कृषकहरुलाई तालिम तथा अन्य दक्ष जनशक्ति उत्पादन भएको हुने ।
	कृषक समिति समूह निर्माण	सामूहिक खेति प्रवर्धन	०७७/७८-०७९/८०	३	कृषक समुहहरु निर्माण भएको हुने
	सहकारी मार्फत कृषि	उत्पादन र बजारीकरणमा सहकारी संस्थाको भुमिका बढाउने	०७७/७८-०७९/८०	२	सहकारी मार्फत कृषि उपज संकलन तथा व्यवशायीक कृषि खेति गरेको हुने ।
	कृषिमा आधारित उद्योग	कृषि उत्पादनको मुल्य अभिबृद्धि	०७७/७८-०७९/८०	३	निजि क्षेत्रबाट स्थापित उद्योगमा कृषि उपज कच्चा पदार्थको रुपमा बिक्री भएको हुने ।
	आधुनिक घाँस उत्पादन	आधुनिक घाँस र चरन क्षेत्र विकास	०७७/७८-०७९/८०	५	आधुनिक घाँस उत्पादन भएको हुने
	कृत्रिम गर्भाधान र नश्ल सुधार	नश्ल सुधार गरी उत्पादन र गुणस्तरमा बृद्धि	०७७/७८-०७९/८०	६	कृत्रिम गर्भाधान तथा नश्ल सुधार भएको हुने ।
	पशु सम्बन्धी दक्ष जनशक्ति विकास कार्यक्रम	कृषक र पशु प्राविधिकहरुको क्षमता विकास	०७७/७८-०७९/८०	६	पशु सम्बन्धी जनशक्ति उत्पादन भएको हुने ।

कार्यक्रमहरुको विस्तृत विवरण अनुसूची २ मा उल्लेख गरिएको छ ।

आ. पर्यटन

तालिका नं. १६

बजेट शीर्षक नं.	कार्यक्रम\आयोजना	उद्देश्य तथा पुष्ट्याई	आयोजना अवधी	लागत (रु हजारमा)	आगामी तीन वर्षको उपलब्धी सूचक
	पर्यटन पुर्वाधार विकास कार्यक्रम	पर्यटन प्रबर्धन	०७७/७८-०७९/८०	१०००	पर्यटन गन्तव्यहरुको विकास भएको हुने ।
	सांस्कृतिक संग्रालय	पर्यटन प्रबर्धन तथा सास्कृतिक संरक्षण	०७७/७८-०७९/८०	पुर्वाधार विकासमा उल्लेख भएको	सास्कृतिक संग्रालय निर्माण भएको हुने ।
	जातिय संस्कृति जगेर्ना कार्यक्रम	सस्कृतिको प्रचार प्रसारबाट पर्यटन प्रबर्धन	०७७/७८-०७९/८०	६	मगर लगायत जातिहरुको संस्कृति संरक्षण भएको हुने ।
	होमस्टे प्रबर्धन कार्यक्रम	पर्यटन प्रबर्धन र आय आर्जन	०७७/७८-०७९/८०	९	होमस्टेहरुको स्थापना भइ सञ्चालनमा रहेको हुने ।

कार्यक्रमहरुको विस्तृत विवरण अनुसूची २ मा उल्लेख गरिएको छ ।

इ. उद्योग तथा वाणिज्य

तालिका नं. १७

उद्योग तथा वाणिज्य क्षेत्रसँग सम्बन्धीत आयोजना तथा कार्यक्रमहरुको संक्षिप्त विवरण

बजेट शीर्षक नं.	कार्यक्रम\आयोजना	उद्देश्य तथा पुष्ट्याई	आयोजना अवधी	लागत (रु हजारमा)	आगामी तीन वर्षको उपलब्धी सूचक
	औधोगिक ग्राम स्थापना	उद्योग स्थापना उत्पादन बृद्धि र रोजगारी श्रृजना	०७७/७८-०७९/८०	३९००	औधोगिक ग्रामको स्थापना भएको हुने ।
	स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित उद्योग सम्बन्धी कार्यक्रम	उद्योग प्रबर्धन	०७७/७८-०७९/८०	१८	स्थानीय कच्चा पदार्थको उपयोग भएको हुने ।
	उद्यमी क्षमता विकास कार्यक्रम	उद्यमशिलता विकास	०७७/७८-०७९/८०	१५	उद्यमीहरुको सीप विकास भएको हुने ।
	बजार अनुगमन कार्यक्रम	सुशासन प्रबर्द्धन	०७७/७८-०७९/८०	६	अखाद्य बस्तु र कालोबजारी नियन्त्रण
	स्थानीय उत्पादनको बजारीकरण कार्यक्रम	उत्पादन प्रोत्साहन	०७७/७८-०७९/८०	९	स्थानीय उत्पादनले सहज रुपमा बजार प्राप्त गरेको हुने ।

कार्यक्रमहरुको विस्तृत विवरण अनुसूची २ मा उल्लेख गरिएको छ ।

ई. सहकारी

तालिका नं. १८

सहकारी क्षेत्रसँग सम्बन्धीत आयोजना तथा कार्यक्रमहरुको संक्षिप्त विवरण

बजेट शीर्षक नं.	कार्यक्रम\आयोजना	उद्देश्य तथा पुष्ट्याई	आयोजना अवधी	लागत (रु हजारमा)	आगामी तीन वर्षको उपलब्धी सूचक
	सहाकरी जनशक्ति उत्पादन	सक्षम सहकारी बिकास	०७७/७८-०७९/८०	३	सहकारीलाई तालिम प्रदान गरेको हुने ।
	सहकारी रोजगारी बृद्धि कार्यक्रम	रोजगारी श्रृजना र गरिबि निवारण	०७७/७८-०७९/८०	सहकारीले नै बजेट व्यवस्था गर्ने	रोजगारी शृजना भएको हुने ।
	सहकारी नियमन र सुशासन प्रबर्द्धन कार्यक्रम	सुशासनयुक्त सहकारी	०७७/७८-०७९/८०	३	सहकारीको नियमित अनुगमन भएको हुने ।

कार्यक्रमहरुको विस्तृत विवरण अनुसूची २ मा उल्लेख गरिएको छ ।

४.२. सामाजिक विकास

क.शिक्षा

क.१. पृष्ठभुमी

सामुदायिक विद्यालयहरुको गुणस्तर सुधार गरी शिक्षा क्षेत्रबाट उत्पादित जनशक्ति राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय रुपमा प्रतिस्पर्धी बनाउनु आजको आवश्यकता हो । व्यवशायीक शिक्षामा जोड दिई शैक्षिक बेरोजगार उत्पादन हुने वर्तमान समस्यालाई सामाधान गर्नुपर्ने देखिन्छ । गाउँपालिकामा हाल रहेका विद्यालयहरुमा पर्याप्त भौतिक पुर्वाधार भए पनि शिक्षकहरुको संख्यामा कमि, विद्यार्थीहरुको सामुदायिक विद्यालय छोड्ने दरमा बृद्धि लगायतका समस्या रहेको देखिन्छ ।

क.२. चुनौती तथा अवसर

अवसर

क. आधारभुत र माध्यमिक तहसम्मको शिक्षाको अधिकार स्थानीय तहलाई प्राप्त हुनु
ख. विद्यालय संख्या थोरै हुनुले व्यवस्थापनमा सहज हुनु
ग. विद्यालयहरुको भौतिक पुर्वाधारमा संघ र प्रदेश सरकारको सहयोग प्राप्त हुनु

चुनौती

घ. सामुदायिक विद्यालयको शक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि गर्नु ।
ङ. सामुदायिक विद्यालयहरुमा विद्यार्थी संख्या कायम राख्न
च. विचैमा कक्षा छोड्ने विद्यार्थी संख्या न्युनिकरण गर्न
छ. सामुदायीक विद्यालयहरुमा पर्याप्त शिक्षक संख्या पुर्याउन ।
ज. स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गरी स्थानीय प्रविधीमैत्री शिक्षा प्रदान गर्न ।
झ. शिक्षक, विद्यार्थी र अबिभावकको त्रिपक्षिय सम्बन्ध स्थापित गरि समग्र शैक्षिक वातावरण तयार गरी शैक्षिक गुणस्तर बृद्धि गर्नु ।
ञ. विद्यालयको विकासमा समुदायको चासो र सजकताको विकास गर्नु

क.३. सोच

गुणस्तरीय र प्रतिस्पर्धी जनशक्ति उत्पादन गर्ने ।

क.४. उद्देश्य

क. सूचना र संचार प्रविधीको प्रयोग गरी गुणस्तरीय शिक्षा प्रदान गर्नु
ख. स्थानीय पाठ्यक्रम तर्जुमा गरी स्थानीय सिप र प्रविधीको विकासमा जोड दिनु
ग. गुणस्तरीय शिक्षाको माध्यमबाट सामुदायिक विद्यालयप्रति अभिभावकको अपनत्व विकास गर्नु
घ. तालिमको माध्यमबाट शैक्षिक जनशक्तिको गुणस्तर बृद्धि गर्नु ।
ङ. विद्यालय छोड्ने दर (Dropout Rate) न्यूनीकरण गर्नु
च. विद्यार्थी संख्या कम भएका विद्यालयहरुलाई गाभ्ने कार्य गर्नु ।

क.५. रणनिति

क. ईलर्निङ कक्षा सञ्चालन गर्ने
ख. स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण गर्न विज्ञहरुको सहयोग लिने
ग. SEE परिक्षा तयारीको लागि अतिरिक्त कक्षा सञ्चालन गर्ने ।
घ. शिक्षकहरुलाई तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

ङ. विद्यालय भर्ना भएका विद्यार्थीहरुलाई कक्षा नछोड्न प्रोत्साहन कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

च. विद्यालय भर्ना अभियान सञ्चालन गर्ने ।

छ. शिक्षा क्षेत्र सुधारको लागि गुरुयोजना तयार गरी कार्यन्वयनमा ल्याउने ।

ज. विद्यालय भवन निर्माण, शौचालय निर्माण गरी पुर्वाधारयुक्त विद्यालय बनाउने ।

क.६.विषय क्षेत्रगत सूचक र नतिजा

तालिका नं. १९

सूचक	शिक्षा क्षेत्रसंग सम्बन्धित समग्र सूचक र लक्ष्य				
	एकाई	आ.व. २०७६\०७७ को उपलब्धि	मध्यमकालिन लक्ष्य		
			२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
खूद भर्ना दर		८६	९०	९२	९४
आधारभुत तह (कक्षा १-५)		७६	८०	८३	८७
आधारभुत तह (कक्षा ६-८)		६८	७१	७५	७८
माध्यमिक तह (कक्षा ९-१२)		६८	७१	७५	७८
विद्यालय छोड्ने दर (प्रति कक्षा\खुद भर्नाको आधारमा)		१४	१०	८	६
एस.ई.ई. मा B ग्रेड भन्दा माथी ल्याउनेको प्रतिशत		१५	१८	२०	२५
बिद्यालय भवन निर्माण		४	४	४	२
विद्यालय शौचालय निर्माण कार्यक्रम		३	३	३	३
ईलर्निङ्ग, डिजिटल कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम (विद्यालय संख्या)		०	२	३	४
स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण कार्यक्रम (विद्यालय संख्या)		०	२	४	४
शेक्षिक जनशक्ति व्यवस्थापन		२	२	२	३

ख. स्वास्थ्य

ख.१. पृष्ठभुमी

आधारभुत शिक्षा र स्वास्थ्य स्थानीय तहको अधिकार क्षेत्र भित्र पर्ने गरी संविधानमा प्रत्याभुत गरिएको छ। गाउँपालिकामा स्वास्थ्य शाखा सहित प्रत्येक वडामा स्वास्थ्य चौकीहरुको व्यवस्था रहेको छ । नेपाल सरकारको स्थानिय तहमा एक एक वटा अस्पताल निर्माण गर्ने घोषित नीति रहेको छ । गाउँपालिकाको वडा नं. ४ मा हाल

स्वास्थ्य चौकी निर्माणाधिन रहेको छ । स्वास्थ्य क्षेत्रको जनशक्ति अभाव रहेको वर्तमान अवस्थामा महामारीको रुपमा फैलिएको कोरोना भाईरसको कारण स्वास्थ्य क्षेत्रको जनशक्ति र स्रोतसाधन अपुग हुने देखिन्छ । बाल मृत्यूदर, मातृ मृत्युदर घटाई बेला बेलामा हुने महामारीहरुको नियन्त्रण गर्नु आजको आवश्यकता हो ।

ख.२. चुनौती तथा अवसर

अवसर

क. स्थानीय सरकारलाई आधारभुत स्वास्थ्य क्षेत्रको अधिकार संविधानले नै प्रत्याभुत गरेको छ ।

ख. संघीय सरकार र प्रदेश सरकारकोले स्वास्थ्य क्षेत्रमा सहयोग प्राप्त भईरहेको छ ।

ख.३. सोच

स्वस्थ र सशक्त जनसक्ति उत्पादन

ख.४. उद्देश्य

क. गाउँपालिकामा स्वास्थ्य सेवालाई सर्वसुलभ र गुणस्तरीय बनाउने ।

ख. निशुल्क औषधी वितरणको कार्यलाई प्रभावकारी बनाउने ।

ग. स्वास्थ्य संस्थाहरुको क्षमता विस्तार गर्ने ।

घ. स्वास्थ्य क्षेत्रको जनशक्ति तयार गर्ने ।

ङ. मातृमृत्युदर र शीशुमृत्युदरलाई शुन्यमा झार्ने ।

च. औषत आयु बढाउने ।

छ. दिर्घ रोग न्यूनीकरण गर्ने ।

ख.५. रणनिति

क. ई-उपचार पद्धतीको विकास गर्ने ।

ख. स्वास्थ्य चौकीहरुमा क्षमतावान जनसक्ति परिपुर्ति गर्ने ।

ग. निशुल्क औषधी वितरण गर्ने ।

घ. स्वास्थ्य संस्थाहरुमा उपकरण तथा प्रविधीहरुको व्यवस्था गर्ने।

ङ. मातृ र शिशु स्याहार कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउने ।

च. खोप तथा सरुवा रोग निवारण सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

छ. महामारी नियन्त्रणमा दक्ष जनशक्ति, साधन श्रोत र सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

ज. गर्भवती तथा शीशु पोषण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

झ. दिर्घ रोगीहरुलाई शारिरीक व्ययाम तथा योग प्रशिक्षण कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

ञ. चिकित्सकको सिफारिसमा दिर्घ रोगीहरुको निशुल्क औषधी वितरणको कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

ख.६.विषय क्षेत्रगत सूचक र नतिजा

तालिका नं. २०

सूचक	स्वास्थ्य क्षेत्रसंग सम्बन्धित समग्र सूचक र लक्ष्य				
	एकाई	आ.व. २०७६\०७७ को उपलब्धि	मध्यमकालिन लक्ष्य		
			२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
मातृमृत्यू संख्या	जना	०	०	०	०
पाँचवर्ष मुनिका बालमृत्यू संख्या	जना	१	०	०	०
स्वास्थ्य संस्थाहरुको क्षमता विकास र व्यवस्थापन	जना	६	७	६	९
अस्पताल निर्माण (संख्या)	जना	०	१	१	१
स्वास्थ्यचौकी भवन निर्माण		१	१	१	१
ई-स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने स्वास्थ्य संस्था		०	४	१	१
स्वास्थ्य जनशक्ति विकास (संख्या)		३१	३५	४०	५०

ग. खानेपानी तथा सरसफाई

ग.१. पृष्ठभुमी

पानीको पर्याप्त स्रोत भए पनि गाउँपालिकामा कतिपय बस्तीहरुमा सर्वसुलब खानेपानी पुग्न सकेको छैन । स्वच्छ खानोपानी घर घरमा पुर्याई खानेपानीको कारण लाग्ने रोगव्याधी निर्मुल पार्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ । एक घर एक धाराको अवधारणालाई कार्यन्वयन गर्न गाउँपालिका स्तरीय र प्रदेश स्तरीय खानेपानी आयोजना सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ । पानीको मुहानको सुरक्षा तथा स्वच्छ खाने पानीको सुनिश्चितता आजको आवश्यकता हो । घना वस्ती भएका गाउँहरुमा खानेपानी र ढलनिकासको प्रवन्ध गरी सफा र स्वच्छ गाउँपालिका निर्माण गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

ग.२. चुनौती तथा अवसर

अवसर

क. प्रदेश सरकारबाट खानेपानीमा सहयोग प्राप्त भईरहेको छ ।
ख. पानीको मुहानहरु प्रसस्त मात्रामा रहेका छन ।
ग. खानेपानी र सिंचाई सुविधा संगसंगै लेजान सक्ने अवस्था रहेको छ ।
घ. अधिकाँस बस्तीहरुमा खानेपानी सुविधा पुगिसकेको छ ।

चुनौती

क. छरिएर रहेको बस्तीमा एक घर एक धारा पुर्याउन कठिन छ ।
ख. छरिएर रहेको बस्तीमा ढल निकास तथा सरसफाईका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न कठिन छ ।

ग.३. सोच

एक घर एक धारा मार्फत सफा र स्वच्छ खानेपानी

ग.४. उद्देश्य

क. पानीका मुहानहरुको पहिचान र संरक्षण गर्नु ।

ख. एक घर एक धाराको व्यवस्था गर्नु ।

ग. घना बस्ती रहेको ठाउँमा ढल निकासको व्यवस्था गर्नु ।

घ. खाने पानीको सरसफाईको सुनिश्चितता गर्न परिक्षण कार्यलाई अगाडी बढाउनु ।

ङ. पुर्ण सरसफाईयुक्त गाँउपालिका घोषणा गर्ने ।

ग.५. रणनिति

क. मुहान संरक्षण कार्यक्रम सय्चालन गर्ने ।

ख. पानीका मुहानहरुको पहिचान गर्ने ।

ग. प्रत्येक घरमा धाराको व्यवस्था गर्ने ।

घ. घना बस्ती रहेका ठाउँमा ढल निकासको व्यवस्था गर्ने ।

ङ. पुर्ण सरसफाईयुक्त गाउँपालिका घोषणा गर्न आवश्यक सूचकहरु पुरा गर्ने ।

च. पिउन योग्य पानीको सुनिस्चितता गर्न पानी परिक्षण कार्यलाई प्रभावकारि बनाउने ।

ग.६.विषय क्षेत्रगत सूचक र नतिजा

तालिका नं.२१

सूचक	खानेपानी तथा सरसफाईउपक्षेत्रसंग सम्बन्धित समग्र सूचक र लक्ष्य				
	एकाई	आ.व. २०७६\०७७ को उपलब्धि	मध्यमकालिन लक्ष्य		
			२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
सफा खानेपानी प्राप्त गर्नेको प्रतिशत	%	१६%	२८%	२८%	२८%
पुर्ण सरसफाईयुक्त गाउँपालिका घोषणा	%	०	०	२	०
खानेपानी मुल संरक्षण (मुल संख्या)	%	०	०	०	०
एक घर एक धारा निर्माण	%	४०६	५००	१०००	६००
सार्वजनिक शौचालयहरु निर्माण (संख्या)	%	६	०	१०	७

घ.संस्कृति प्रवर्द्धन

घ.१. पृष्ठभुमी

गाउँपालिकामा बर्षैभरि लाग्ने पर्व र मेला यहाँका विशिष्ट पहिचान हुन् । गाउँपालिकाको विभिन्न वडा तथा गाउँहरुमा बर्षै भरि कुनै न कुनै मेला पर्व लागि रहेको हुन्छ । परम्परागत रुपमा मगरहरुले मनाउदै आएको असारे मेला, भुष पोल्ने मेला, सिस्नो खोस्ने मेला लगायत बर्षै भरि मेला र पर्वहरु मनाउने यहाको प्रचलन रहेको छ । मेला पर्वबाट यहाँको मौलिक संस्कृति नयाँ पुस्ताहरुमा हस्तान्तरण भैरहेको छ भने अर्कोतिर यसबाट पर्यटन प्रबर्धनमा निकै ठुलो टेवा पुग्ने देखिन्छ । गाउँमा रहेका परम्परागत घरायसी सामाग्री, परम्परागत कृषि औजारहरु लगायत दैनिक प्रयोगमा आउने सामाग्रीहरुको संरक्षण गरी यहाको पर्वहरुको संरक्षण गर्नु पर्ने देखिन्छ । जसको लागि गाउँपालिकाले सांस्कृतिक संग्रहालय निर्माण गर्ने क्रममा रहेको छ भने मगर जातिको संस्कृतिलाई जगर्ने गर्न र प्रचार प्रसार गर्न आवश्यक लगानी थप्नुपर्ने देखिन्छ ।

घ.२. चुनौती तथा अवसर

अवसर

- क. कला र सस्कृतिको प्रचार प्रसार गरी पर्यटन प्रवर्धन गर्न सकिने ।
- ख. अन्यत्रको भन्दा फरक संस्कृति भेषभुषा रहनसहन रहेकोले पर्यटनको संभावना देखिन्छ ।
- ग. संघ र प्रदेश सरकारबाट समेत संस्कृति संरक्षणमा सहयोग प्राप्त हुने सम्भावना रहेको छ ।

चुनौति

- क. नयाँ पुस्तामा संस्कृति हस्तान्तरण गर्न ।
- ख. प्रचार प्रसार र पर्यटक आकर्षण गर्न ।
- ग. कतिपय विकृति नियन्त्रण गर्न ।

घ.३. सोच

परम्परागत संस्कृतिको जगेर्ना गर्ने

घ.४. उद्देश्य

- क. गाउँपालिकाको मगर संस्कृतिको प्रोफाईल तयार गर्ने ।
- ख. पुरानो संस्कृतिलाई नयाँ पुस्तामा हस्तान्तरण गर्ने वातावरण तयार गर्ने ।

घ.५. रणनिति

- क. सांस्कृतिक संग्रालय निर्माण गर्ने र परम्परागत हस्तकला मुर्तिकलाहरुको संरक्षण गर्ने ।
- ख. बिभिन्न स्थानमा रहेको मगर संस्कृतिलाई नयाँ पुस्तामा हस्तान्तरण गर्न तालिम सञ्चालन गर्ने ।
- ग. यहाँको पर्व, मेलाहरुको अध्ययन गरी सांस्कतिक प्रोफाईल निर्माण गर्ने ।
- घ. यहाँको मेला, पर्वहरुको प्रचार प्रसार गर्ने ।

घ.६.विषय क्षेत्रगत सूचक र नतिजा

तालिका नं. २२

सूचक	संस्कृति प्रबर्द्धन उपक्षेत्रसंग सम्बन्धित समग्र सूचक र लक्ष्य				
	एकाई	आ.व. २०७६\०७७ को उपलब्धि	मध्यमकालिन लक्ष्य		
			२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
सास्कृतिक प्रोफाईल निर्माण		०	१	०	०
मगर संस्कृति प्रबर्ध्दन कार्यक्रम (संख्या)		०	४	४	४
स्थानीय जात्रा, मेला, पर्व हरुको अध्ययन (कार्यक्रम संख्या)		०	१	०	०
सांस्कृतिक संग्रालय निर्माण		०	०	१	

ङ.लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

ङ.१. पृष्ठभुमी

समाजमा रहेका लैंगिक असमानता र राज्यका विभिन्न अवसरबाट बञ्चित बर्गको उत्थानको निमित्त सामाजिक समावेशीकरण तथा लैंगिक समानताको विषय महत्वपुर्ण हुन्छ । राज्यका विभिन्न अवसरहरुमा आरक्षणको व्यवस्था गरिएको भएपनि आरक्षणबाट मात्र सबैले अवसरमा सहभागी हुन पाएको अनुभुति गर्न सकेको अवस्था छैन भन्ने गुनासो सुन्ने गरिन्छ । महिला हिंसा, बालबिवाह लगायतका समस्या हालसम्म पनि समाजमा विद्यमान रहेको पाईन्छ ।दलित, जनजाती, आदिवासी, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु, एकल महिला, गरिवीको रेखामुनि रहेको वर्ग समेतलाई स्थानीय सरकारबाट विभिन्न कार्यक्रम मार्फत सशक्तिकरण गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ ।

ङ.२. चुनौती तथा अवसर

अवसर

- क. संघीय कानूनले लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको विषयमा कानून तथा नीति तर्जुमा गरी कार्यन्वयन गर्दै आईरहेको छ ।
- ख. स्थानीय सरकारले लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरणको पक्षमा भुमिका खेल्न सक्ने
- ग. बजेट तर्जुमा गर्दा लैंगिक मैत्री बजेट तर्जुमा गर्नुपर्ने
- घ. समाजमा चेतनाको स्तर बृद्दि भैरहेको छ ।

चुनौति

- क. वालबिवाह न्यूनीकरण गर्न
- ख. शिक्षामा समान अवसरको श्रृजना गर्न
- ग. महिलाहरुलाई स्वरोजगार श्रृजना गरी आत्मनिर्भर बनाउन
- घ. पिछडिएको समुदायको आर्थिक, सामाजिक रुपमा सबल बनाउन ।

ङ.३. सोच

लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशी विकास

ङ.४. उद्देश्य

क. शिक्षामा लैंगिक विभेदको अन्त्य गर्ने ।

ख. महिलाहरुलाई स्वरोजगारी श्रृजना गरी आत्मानिर्भर बनाउने ।

ग. बालविवाह न्यूनीकरण गर्ने ।

घ. पिछडिएको वर्ग र समुदायको आर्थिक सामाजिक विकास सम्बन्धी कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने ।

ङ.५. रणनिति

क. बालविवाह न्यूनिकरण सम्बन्धमा सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

ख. महिलाहरुको आय आर्जन वृद्धि गर्न आवश्यक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।

ग. विद्यालयमा छात्रा छात्रवृत्ति कार्यक्रमबाट छात्राहरुलाई विद्यालय जान अभिप्रेरित गर्ने ।

घ. पिछडिएको वर्ग र समुदायका व्यक्तिहरुको आर्थिक उन्नतिको लागि कृषि, पशुपालन, सिपमुलक तालिम जस्ता कार्यक्रमहरुमा अनुदान तथा तालिम प्रदान गर्ने ।

ङ. पिछडिएका वर्गको शैक्षिक स्तर उकास्न छात्रबृत्ती लगायतका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।

च. आदिवासी जनजाति उत्थान कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

ङ.६.विषय क्षेत्रगत सूचक र नतिजा

तालिका नं. २३

सूचक	लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण उपक्षेत्रसंग सम्बन्धित समग्र सूचक र लक्ष्य				
	एकाई	आ.व. २०७६\०७७ को उपलब्धि	मध्यमकालिन लक्ष्य		
			२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
प्रत्यक्ष लैंगिक उत्तरदायी बजेट (प्रतिशत)					
महिला हकहित सम्बन्धी स्थानीय कानून तर्जुमा (संख्या)	संख्या		१	१	१
अन्तर्राष्ट्रिय सन्धी सम्झौता बमोजिम लैंगिक सचेतना कार्यक्रम (संख्या)	संख्या		१	१	१
महिला उद्धमी (संख्या)	जना				
सीपमुलक तालिम प्राप्त अपांगता भएका व्यक्ति	जना				
जेष्ठ नागरिकमैत्री कार्यक्रम	संख्या				

बाल मैत्री गाउँपालिका घोषणा	वर्ष भित्र				घोषणा
दलित उत्थान तथा रोजगार कार्यक्रमबाट रोजगारी प्राप्त गर्ने दलित	जना	१०	५	५	५
आदिवासी जनजाति उत्थान कार्यक्रम संख्या	संख्या	०	१	१	१
गरिव विपन्न परिवार पहिचान	वर्ष भित्र		पहिचान		

४.२.१. सामाजिक विकास विषय क्षेत्रगत खर्च तथा आयोजना तथा कार्यक्रमको संक्षिप्त विवरण

तालिका नं. २४

बजेट शीर्षक नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य तथा पुष्ट्याई	आयोजना अवधी (शुरु र समाप्ति)	लागत (रु. लाखमा)	आगामी तीन वर्षको उपलब्धी सूचक
	विद्यालय भर्ना अभियान कार्यक्रम	बालबालिकालाई विद्यालय बाहिर हुन नदिने	२०७७/०७८-२०७९/०८०	६	कुनै पनि वालबालिका बिद्यालय बाहिर नरहने
	SEE परीक्षाको विशेष कक्षा सञ्चालन	शैक्षिक गुणस्तर वृद्धि	२०७७/०७८-२०७९/०८०	३	SEE परीक्षामा B ग्रेड भन्दा कम ल्याउने विद्यार्थी संख्या न्यूनीकरण भएको हुने
	ईलर्निङ्ग तथा डिजिटल कक्षा सञ्चालन कार्यक्रम	शैक्षिक गुणस्तर बृद्धि	२०७७/०७८-२०७९/०८०	१२	ईलर्निङ् र डिजिटल कक्षा सञ्चालन भएको हुने ।
	स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण कार्यक्रम	शैक्षिक गुणस्तर बृद्धि	२०७७/०७८-२०७९/०८०	३	स्थानीय पाठ्यक्रम तर्जुमा भएको हुने ।
	विद्यालय जनशक्ति व्यवस्थापन	गुणस्तरीय शैक्षिक जनशक्ति विकास	२०७७/०७८-२०७९/०८०	१२	विद्यालयमा तालिम प्राप्त शिक्षक भएको हुने ।
	मातृशिशु सुरक्षा कार्यक्रम	मातृमृत्यूदर घटाउने, शीशु मृत्युदर घटाउने	२०७७/०७८-२०७९/०८०	६	मातृशिशु मृत्युदर घटेको हुने
	बालबालिका खोप कार्यक्रम	बाल मृत्युदर घटाउने	२०७७/०७८-२०७९/०८०	६	बाल मृत्यूदर घटेको हुने ।
	गाउँपालिका स्तरिय अस्पताल निर्माण	सर्वसुलभ स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने	२०७७/०७८-२०७९/०८०	१०००००	अस्पताल निर्माण कार्यको थालनी भएको हुने ।
	कोभिड-१९ तथा अन्य सरुवा र महामारी रोग नियन्त्रण कार्यक्रम	सरुवा रोग नियन्त्रण	२०७७/०७८-२०७९/०८०	१५	सरुवारोग नियन्त्रण भएको हुने ।

	ईस्वास्थ्य सेवा प्रदान कार्यक्रम	सहज स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने	२०७७/०७८-२०७९/०८०	१५	ईस्वास्थ्य सेवा प्राप्त गरेको हुने ।
	स्वास्थ्य चौकीहरुको स्तरोन्नति तथा ल्याबहरुको गुणस्तर विस्तार	सहज स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने	२०७७/०७८-२०७९/०८०	१२	स्वास्थ्य चौकीहरुको क्षमता बृद्धि भएको हुने । नया ल्याबहरुको स्थापना भएको हुने ।
	गुणस्तरीय खानेपानी आपुर्ति आयोजना सञ्चालन (एक घर एक धारा)	गुणस्तरीय खानेपानी व्यवस्थापन	२०७७/०७८-२०७९/०८०	५०	एक घर एक धारा निर्माण भएको हुने ।
	खानेपानी मुल संरक्षण कार्यक्रम	पर्यावरण संरक्षण	२०७७/०७८-२०७९/०८०	९	मुलहरुको संरक्षण भएको हुने ।
	सरसफाई सूचक पुरा हुने कार्यक्रमहरु	पुर्ण सरसफाई युक्त गाउँपालिका निर्माण	२०७७/०७८-२०७९/०८०	१२	गाउँ पालिका पुर्ण सरसफाई युक्त हुने ।
	सांस्कृतिक प्रोफाईल निर्माण	संस्कृति जगेर्ना	२०७७/०७८-२०७९/०८०	६	सांस्कृतिक प्रोफाईल निर्माण भएको हुने ।
	सांस्कृतिक संग्रालय निर्माण	सस्कृति जगेर्ना	२०७७/०७८-२०७९/०८०	२००	संग्रालय निर्माण भएको हुने ।
	लैंगिक सचेतना कार्यक्रम	महिला सशक्तिकरण	२०७७/०७८-२०७९/०८०	६	महिला सशक्तिकरण कार्यक्रम सञ्चालन भएको हुने ।
	महिला उद्दमी विकास कार्यक्रम (आयआर्जन)	आय आर्जन बृद्धि र रोजगारी श्रृजना	२०७७/०७८-२०७९/०८०	१२	महिलाहरुको आय आर्जन बृद्धि भएको हुने ।
	बाल मैत्री गाउँपालिका	बालमैत्री वातावरण तयार	२०७७/०७८-२०७९/०८०	६	बालमैत्री गाउँपालिका घोषणा भएको हुने ।
	दलित उत्थान कार्यक्रम	सशक्तिकरण	२०७७/०७८-२०७९/०८०	१०	दलित आय आर्जन तथा छुवाछुत अन्त्य भएको हुने ।
	अपांगमैत्री कार्यक्रम	सशक्तिकरण	२०७७/०७८-२०७९/०८०	६	अपांगता भएका व्यक्तिहरुको लागि आयआर्जन र सहज जीवन यापनको वातावरन तयार भएको हुने ।
	गरिव तथा बिपन्न घरपरिवार पहिचान कार्यक्रम	गरिवि निवारण	२०७७/०७८-२०७९/०८०	३	गरिव घर परिवार पहिचान भएको हुने ।
	बिपन्न घर परिवार आयआर्जन कार्यक्रमहरु	गरिवि निवारण	२०७७/०७८-२०७९/०८०	१५	बिपन्न घर परिवारको आयआर्जन बृद्दि भएको हुने ।

	प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमबाट रोजगारी श्रृजना	गरिवि निवारण	२०७७/०७८-२०७९/०८०	३००	रोजगारी श्रृजना भई आयआर्जन बृद्धी भएको हुने ।
	गरिवसंग विश्वेश्वर कार्यक्रम	गरिवि निवारण	२०७७/०७८-२०७९/०८०	६०	रोजगारी श्रृजना भई गरिवि निवारण हुने ।
	गरिवसंग गाउँपालिका कार्यक्रम	गरिवी निवारण	२०७७/०७८-२०७९/०८०	३०	रोजगारी श्रृजना भई गरिवि निवारण हुने ।

कार्यक्रमहरुको विस्तृत विवरण अनुसूची ३ मा दिइएको छ ।

४.३. पूर्वाधार विकास

क. सडक तथा पुल

क.१. पृष्ठभुमी

गाउँपालिकाको केन्द्र जोड्ने मुख्य सडक लगायत अन्य शाखा सडकहरुलाई स्तरोन्नति गरी बाह्रै महिना सवारी साधन चल्ने बनाउने गाउँपालिकाको थालनी चालु आर्थिक वर्षमा सकिएको छ । गाउँपालिकाको केन्द्र जोड्ने मुख्य सडक प्रदेश सरकारको सहयोगमा स्तरोन्नति गरी पिच तथा ग्राभेलको कार्य हुन गईरहेको छ ।हरिचौर देखि तारासम्मको मुख्य सडकको स्तरोन्नती गरि पिच गर्ने कार्य भैरहेको छ ।घुस्मेली र अर्गल जोड्ने सडकमा पुल निर्माण गर्ने कार्य तथा शहिद मार्गको स्तरोन्नति गर्ने कार्यलाई प्राथमिकता दिनुपर्ने देखिन्छ । छरिएर रहेको वस्तीमा सबै टोलहरुमा मोटरबाटो पुर्याउने कार्य तत्काल सम्भव नभए पनि गाउँपालिकाको केन्द्र देखि वडा कार्यालय जोड्ने मोटरबाटो स्तरोन्नति गर्नुपर्ने देखिएको छ ।

क.२. चुनौती तथा अवसर

अवसर

क. सडक निर्माणमा संघ र प्रदेश सरकारबाट सहयोग प्राप्त हुदै आईरहेको छ ।

ख. सबै वडा कार्यालयहरुमा सडकले छोएको छ ।

ग. अधिकाँश टोलहरुमा शाखाबाटो पुर्याईएको छ ।

घ. गाउँपालिकाले सडक निर्माणमा प्राथमिकता दिएको छ ।

चुनौती

क. भौगोलिक विकटताले सडक निर्माण खर्चिलो भएको छ।

ख. छरिएर रहेका बस्तीहरुमा सडक पुर्याउन

ग. शाखाबाटोहरुमा बाह्रै महिना सवारी साधन गुड्न सक्ने बनाउन

घ. घुस्मेली-अर्गल जोड्ने पुल र अन्य स्थानमा पक्की पुल निर्माण गर्न श्रोत जुटाउन

क.३. सोच

प्रमुख सडकहरुलाई पिच गर्ने र शाखा सडकहरुको स्तरोन्नती गरी मुख्य खोलाहरुमा पुल तथा झोलुङ्गे पुलको व्यवस्था गर्ने ।

क.४. उद्देश्य

क. गाउँपालिका जोड्ने मुख्य सडक पिच गर्ने ।

ख. वडा कार्यालय जोड्ने सडकहरुलाई स्तरोन्नति गरी ग्राभल गर्ने ।

ग. शाखा बाटोहरुलाई स्तरोन्नति गरी बाह्रै महिना सवारी साधन चल्न सक्ने बनाउने ।

घ. घुस्मेली खोलाको बिभिन्न स्थानमा पक्की पुल निर्माण गर्ने ।

ङ. झोलुङ्गे पुल कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिने ।

क.५. रणनिति

क. प्रदेश सरकारको सहयोगमा मुख्य सडक पिचको कार्य गर्न पहल गर्ने।

ख. वडा कार्यालय जोड्ने मोटरबाटोहरुलाई स्तरोन्नति गरी ग्राभल गर्ने।

ग. शाखा बाटोहरुलाई प्रधान मन्त्री रोजगार कार्यक्रम मार्फत सोलिङ्ग तथा ग्राभल गरी बाह्रै महिना सवारि साधन चल्ने बनाउने ।

घ. घुस्मेली खोलाको बिभिन्न स्थानमा पक्की पुल निर्माण गर्न प्रदेश सरकार र संघीय सरकारसंग अनुरोध गर्ने ।

ङ. झोलुङ्गे पुल कार्यक्रमलाई कार्यन्वयन गरी बिभिन्न स्थानमा झोलुङ्गे पुल निर्माण गर्ने ।

क.६.विषय क्षेत्रगत सूचक र नतिजा

तालिका नं. २५

सूचक	सडक तथा पुल उपक्षेत्रसंग सम्बन्धित समग्र सूचक र लक्ष्य				
	एकाई	आ.व. २०७६\०७७ को उपलब्धि	मध्यमकालिन लक्ष्य		
			२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
नयाँ सडक निर्माण	कि.मि.	१२.५	६	६	६
सडकको स्तरोन्नति	कि.मि.	२०	१०	१०	१०
झोलुङ्गे पुल निर्माण	संख्या	१०	३	४	४
पक्की पुल निर्माण	संख्या	२	१	१	१
गाउँपालिका जोड्ने मुल सडक कालोपत्र (रिजालचोक माझखर्क अर्गल तारा सडक)	कि.मि.	०	२	५	५
अन्य (शाखा) सडक कालोपत्र	कि.मि	०	२	५	५

ख. सिंचाई

ख.१. पृष्ठभुमी

गाउँपालिका क्षेत्रमा धान खेती उत्पादन हुने क्षेत्र कम भए पनि स्थानीय जातका तरकारी तथा अन्य कृषि उपजहरुको लागि सिंचाईको आवश्यकता रहेको छ । गाउँपालिकाले प्रत्येक आर्थिक बर्षमा सर्शत अनुदान र समानिकरण अनुदानबाट कृषकहरुलाई सिंचाई अनुदान दिने गरेको छ ।व्यावसायिक कृषि उत्पादनको लागि सिंचाई पूर्वाधार निर्माण गरी उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न आवश्यक देखिन्छ ।

ख.२. चुनौती तथा अवसर

चुनौती

क. भौगोलिक अवस्थाको कारण सिंचाई पूर्वाधारमा प्रयाप्त लगानी जुटाउन ।

ख. सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराई कृषकहरुमा व्यावसायिक कृषि उत्पादनमा आकर्षण बढाउन ।

अवसर

क. स्थानीय उत्पादनहरु प्रति कृषकहरुको बढ्दो आकर्षण ।

ख. सिंचाईको लागि नदि तथा पानीको मुहानको उपलब्धता ।

ख.३. सोच

प्रयाप्त सिंचाई पूर्वाधार व्यावसायिक कृषि उत्पादन र रोजगारी वृद्धि ।

ख.४. उद्देश्य

क. स्थानीय कृषि उपजमा सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराउन ।

ख. सिंचाईको माध्यमबाट उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्नु ।

ख.५. रणनिति

क. साना सिंचाईमा कृषकहरुलाई अनुदान वितरण गर्ने ।

ख. व्यावसायिक कृषि फर्महरुमा सिंचाईको लागि प्रयाप्त अनुदानको व्यावस्था गर्ने ।

ग. खानेपानी र सिंचाई सुविधालाई एकिकृत गरी दुवैको आवश्यकता पूरा गर्ने ।

ख.६.विषय क्षेत्रगत सूचक र नतिजा

तालिका नं. २६

सूचक	सडक तथा पुल उपक्षेत्रसंग सम्बन्धित समग्र सूचक र लक्ष्य				
	एकाई	आ.व. २०७६\०७७ को उपलब्धि	मध्यमकालिन लक्ष्य		
			२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
सिंचाई सेवा (तरकारी तथा अन्य खाद्यान्नको लागि)	हेक्टर	२	२	५	१०
साना सिंचाई कुलो निर्माण/पाईपबाट सिंचाई	सम्पन्न हुने आयोजना संख्या	५	२	५	१०

ग. भवन तथा शहरी विकास

ग.१. पृष्ठभुमी

गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सरकारी भवनहरु मध्य हाल बनेका स्वास्थ्य चौकी वडा कार्यालय भवन तथा विद्यालय भवनहरु भुकम्प प्रतिरोधी रहेका छन । गाउँपालिकाको प्रशासनिक भवन निर्माणधिन रहेको छ।निजी आवाशका भवनहरुलाई भुकम्प प्रतिरोधी बनाई सुरक्षित बस्ती बिकास गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ।भवन निर्माण मापदण्ड तर्जुमा गरी कार्यन्वयनमा लैजानुपर्ने देखिन्छ । छरिएर रहेको वस्तीलाई एकिकृत बस्तीको रुपमा विकास गरी सम्पुर्ण सुविधाहरुलाई बस्तीमा केन्द्रित गर्न सके कम खर्चमा सबै सेवासुविधा पुर्याउन सकिने परिस्थिती श्रृजना हुने थियो । नक्सा पास गरी घर निर्माणको कार्य थालनी यसै आर्थिक वर्ष देखि शुरुवात गर्नेपर्ने देखिन्छ ।

ग.२. चुनौती तथा अवसर

अवसर

क. स्थानीय सरकारलाई भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड निर्माण गर्ने अधिकार प्राप्त हुनु
ख. स्थानीय तहमा पर्याप्त प्राविधिक जनशक्ति रहनु
ग. भवन निर्माण गर्न संघ तथा प्रदेश सरकारबाट सहयोग प्राप्त हुनु ।
घ. भवन निर्माण गर्दा मापदण्ड पुर्याउनुपर्ने विषयमा जनचेतनाको विकास हुदै जानु ।

चुनौति

क. भवन निर्माण मापदण्ड बनाइ कार्यन्वयन गर्न
ख. नक्सा पास गरी घर बनाउने पद्धतीको शुरुवात गर्न ।
ग. असुरक्षित घरहरुलाई भुकम्प प्रतिरोधी बनाउन ।
घ. अव्यवस्थित भवन निर्माण कार्यलाई व्यवस्थित बनाउन ।
ङ. एकिकृत वस्ती विकास गर्न

ग.३. सोच

सुरक्षित भवन निर्माण तथा सुरक्षित र व्यवस्थित वस्ती विकास

ग.४. उद्देश्य

क. सरकारी भवनहरुको निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने ।
ख. भवन निर्माण सम्वन्धी मापदण्ड तयार गरी कार्यन्वयन गर्ने ।
ग. नक्सा पास नगरीआवाश तथा भवन निर्माण कार्य रोक्ने ।
घ. एकिकृत वस्ती र व्यवस्थित वस्ती विकास योजना तर्जुमा गर्ने ।

ग. ५. रणनिति

क. प्रशासनिक भवन, वडा कार्यालयहरु, विद्यालय भवन, अस्पताल, स्वास्थ्य चौकी लगायत सरकारी भवनहरुको निर्माण कार्यलाई तिब्रता दिईने छ ।
ख. गाउँपालिका भित्र सडक तथा भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड/ निर्देशिका बनाई कार्यन्वयन गर्ने ।
ग. भवन तथा सडक मापदण्ड अनुसार मात्रै निर्माण कार्य गर्ने कुरालाई कडाईका साथ कार्यन्वयन गर्ने ।
घ. नक्सा पास दस्तुरलाई समयानुकुल बनाई कार्यन्वयन गर्ने ।
ङ. एकिकृत वस्ती बिकासको योजना तर्जुमा गर्ने ।
च. विपन्न परिवारहरुको निजी आवास निर्माण कार्यलाई संघ तथा प्रदेश सरकारको सहयोगमा तिब्रता दिने ।

ग. ६.विषय क्षेत्रगत सूचक र नतिजा

तालिका नं. २७

सूचक	भवन तथा शहरी विकास उपक्षेत्रसंग सम्बन्धित समग्र सूचक र लक्ष्य				
	एकाई	आ.व. २०७६\०७७ को उपलब्धि	मध्यमकालिन लक्ष्य		
			२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
वडा कार्यालय भवन निर्माण	संख्या	१	१	१	१
गाउँपालिकाको प्रशासनिक भवन निर्माण	कामको प्रतिशत	५	५०	४५	५०
कम्तिमा १५ शैयाको अस्पताल निर्माण	कामको प्रतिशत	०	२०	६०	२०
विद्यालय भवन निर्माण	संख्या				
सामुदायिक भवन निर्माण	संख्या	२७	१	१	१
बहुउद्देश्यीय सभाहल निर्माण	कामको प्रतिशत	९०%	१०%	-	-
जनता आवास कार्यक्रम अन्तर्गत विपन्न परिवारलाई घर निर्माण	घर संख्या	२२	१४	१५	१५
नक्सा पास गरी घर निर्माणको थालनी	आ.व. बर्ष				
भवन निर्माण मापदण्ड लागू	लागू गर्ने वर्ष				

घ. उर्जा

घ.१. पृष्ठभुमी

गाउँपालिकामा ताराखोलाका बिभिन्न स्थानमा जलविद्युत उत्पादन गर्न निजी क्षेत्रको सक्रियता बढेको छ । गाउँपालिकाका केही बस्तीहरुमा नपुग भएको विद्युत गत आर्थिक वर्ष देखि सम्पुर्ण रुपमा विस्तार भई उज्यालो गाउँपालिकामा परिणत भईसकेको छ ।सशर्त अनुदानको रुपमा बैकल्पिक उर्जा कार्यक्रमबाट संघीय सरकारको अनुदान प्राप्त हुने गरेको छ । गाउँपालिकाका सार्वजनिक स्थानहरुमा सोलार बत्ती जडान गर्ने कार्यको थालनी भएको छ । ताराखोला औधोगिक ग्राम निर्माण भईसकेपछि विद्युत खपतको दर बढ्ने देखिन्छ । राष्ट्रिय प्रशारण लाईन र स्थानीय उत्पादनको प्रशारण लाईनमा सामान्जस्यता ल्याउन जरुरी रहेको देखिन्छ ।

घ.२. चुनौती तथा अवसर

अवसर

क. विद्युत उत्पादनको प्रचुर सम्बावना रहेकोले जलविद्युतबाट गाउँपालिकाको आम्दानी बृद्धि गर्न सकिने ।

ख. बैकल्पिक उर्जाको उत्पादन गर्न सकिने ।

ग. संघ र प्रदेस सरकारबाट बैकल्पिक उर्जाको क्षेत्रमा लगानी गर्न सक्ने ।

घ. उत्पादित जलविद्युत विद्युत प्राधिकरणलाई बिक्री गर्न सकिने ।

चुनौति

क. विद्युत खपतलाई बढाउन ।

ख. विद्युतको प्रयोगबाट आय आर्जनका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरी औधोगिक वातावरण तयार गर्न आवश्यक पर्ने सीप, पुँजी, प्रविधी, बजार र कच्चा पदार्थहरुको व्यवस्थापन गर्न ।

ग. बैकल्पिक उर्जाको प्रयोगलाई बढाउन ।

घ. ३. सोच

उर्जाको प्रयोगबाट उत्पादन र उत्पादकत्व बृद्धि गर्ने र गरीवि निवारण गर्ने ।

घ. ४. उद्देश्य

क. जलविद्युतउत्पादनमा नीजि क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गर्ने ।

ख. गाउँपालिकामा उर्जाको प्रयोग गरी औधोगिक वातावरण तयार गर्ने ।

ग. बैकल्पिक उर्जाको प्रयोगलाई बढाउने ।

घ.५. रणनिति

क. चालुअवस्थामा रहेका जलविद्युत आयोजनाहरुलाई अधिकतम क्षमतामा उत्पादन गर्ने वातावरण तयार गर्ने ।

ख. नीजि क्षेत्रलाई थप नयाँ जलविद्युत आयोजनाहरुमा लगानी गर्न प्रोत्साहन गर्ने ।

ग. औधोगिक ग्राममा स्थापना हुने उद्योगहरुमा विद्युत खपत बढाउने र उत्पादन बृद्धी गर्ने ।

घ. बैकल्पिक उर्जाको प्रयोगमा प्रोत्साहन गर्ने ।

घ ६.विषय क्षेत्रगत सूचक र नतिजा

तालिका नं. २८

सूचक	उर्जा उपक्षेत्रसंग सम्बन्धित समग्र सूचक र लक्ष्य				
	एकाई	आ.व. २०७६\०७७ को उपलब्धि	मध्यमकालिन लक्ष्य		
			२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
जलविद्युत उत्पादन	कि.वा.	३०२१			
बैकल्पिक उर्जा (सौर्य उर्जा)	कि.वा.				

ङ. सञ्चार

ङ.१. पृष्ठभुमी

नेपाल टेलिकमको मोबाईल टेलिफोन सेवाले गाउँपालिकाको सबै क्षेत्रलाई समेटेको छ । भौगोलिक विकटताले ल्याण्डलाईन विस्तार हुन सकेको छैन यद्यपी हाल टेलिकमको ४G सेवा विस्तारले मोबाईल मार्फत ईन्टरनेट सुविधा प्राप्त भएको पाईन्छ । ईन्टरनेट सेवाको विस्तार गरी स्वास्थ्य शिक्षा क्षेत्रमा सूचना र सञ्चार प्रविधीको प्रयोग बढाई सहज सचेतना बृद्धि गर्न सकिने अवस्था रहेको छ । छरिएर रहेको बस्तीको कारण ईन्टरनेट सेवालाई तत्काल विस्तार गरी निशुल्क ईन्टरनेट सेवा उपलब्ध गराउन सक्ने अवस्था नभए पनि आफ्नै स्रोत साधनबाट ईन्टरनेट जडान गर्ने बानीको विकास भएको छ ।सूचना तथा सञ्चार सेवाको प्रयोग गरी गाउँपालिकाले दिने सेवामा सहजता ल्याउने कार्य अगाडि बढाउनुपर्ने देखिन्छ ।

ङ. २. चुनौती तथा अवसर

अवसर

क. नेपाल टेलिकमको विस्तार भएको छ गाउँपालिका भित्र सञ्चारको सुविधा बढेको छ ।

ख. ईन्टरनेट प्रति जनताको चासो बढ्दो छ ।

ग. निजी क्षेत्रको प्रतिस्पर्धाले ईन्टरनेट सुविधा सस्तो पर्न सक्ने सम्भावना रहेको छ ।

घ. ईन्टरनेट प्रयोग गर्नेको संख्या बढ्दै गएको छ ।

चुनौति

क. सेवा प्रवाहमा सूचना र संचारको प्रयोग गर्न ।

ख. सर्वसुलभ रुपमा ईन्टरनेट सुविधा विस्तार गर्न ।

ग. स्वास्थ्य र शिक्षामा सूचना र प्रविधीको प्रयोग गर्न ।

ङ. ३. सोच

सर्वसुलब सूचना र प्रविधी तथा यसको प्रयोगबाट तिब्र आर्थिक बृद्धि

४. उद्देश्य

क. सूचना र संचारको प्रयोगबाट रोजगारी श्रृजना गर्ने ।

ख. सूचना र संचारको प्रयोग गरी सेवा प्रवाह सरलीकरण गर्ने ।

ग. सबै गाउँ बस्तीमा सर्वसुलब ईन्टरनेट सेवा विस्तार गर्ने ।

घ. शिक्षा स्वास्थ्य लगायत सामाजिक क्षेत्रमा सूचना र सञ्चार प्रविधीको प्रयोग गर्ने ।

ङ.५. रणनिति

क. सूचना र संचार क्षेत्रको जनशक्ति तयार गर्न तालिमको व्यवस्था गर्ने ।

ख. कृषि, पशुपालन, शिक्षा, स्वास्थ्य जस्ता क्षेत्रहरुमा सूचना र संचारको प्रयोग गरी आय आर्जन बृद्धि गर्ने तथा नयाँ प्रविधी र सीप भित्र्याउने ।

ग. सूचना र संचारको प्रयोग गरी उत्पादित बस्तुको बजारीकरण गर्ने ।

घ. ईन्टरनेट सेवाहरुको विस्तार गर्ने

ङ. ६.विषय क्षेत्रगत सूचक र नतिजा

तालिका नं. २९

सूचक	संञ्चार उपक्षेत्रसंग सम्बन्धित समग्र सूचक र लक्ष्य				
	एकाई	आ.व. २०७६\०७७ को उपलब्धी	मध्यमकालिन लक्ष्य		
			२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
ईन्टरनेटको पहुँच पुगेको जनसंख्या		७९५	१५००	२०००	३०००
आय आर्जनमा ईन्टरनेटको प्रयोग					

४.३.१. पुर्वाधार विकास विषय क्षेत्रगत खर्च तथा आयोजना तथा कार्यक्रमको संक्षिप्त विवरण

तालिका नं. ३०

बजेट शीर्षक नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य तथा पुष्ट्याई	आयोजना अवधी (शुरु र समाप्ति)	लागत (रु. लाखमा)	आगामी तीन वर्षको उपलब्धी सूचक
	नयाँ सडक निर्माण आयोजनाहरु	यातायातको सुविधा पुर्याउने	२०७७/०७८-०७९/८०		सडक नपुगेको गाउँमा सडक सञ्जाल विस्तार भएको हुने
	गाउँपालिका प्रवेश गर्ने मुख्य सडकहरु पिचगर्ने स्तरोन्नति गर्ने कार्यक्रम	यातायातको सुविधा पुर्याउने	२०७७/०७८-०७९/८०		मुख्य सडक पिच भएको हुने
	झोलुङ्गेपुल निर्माण सम्बन्धी आयोजनाहरु	सहज आवागमन गर्ने	२०७७/०७८-०७९/८०		ग्रामीण आवागमन सहज भएको हुने
	पक्की पुल निर्माण	सहज आवागमन गर्ने	२०७७/०७८-०७९/८०		सवारी साधन आवागमन सहज हुने
	शाखा सडकहरुको स्तरोन्नति	सहज आवागमन गर्ने	२०७७/०७८-०७९/८०	५०	शाखा सडकहरुको स्तरोन्नती भई बाह्रै महिना सवारी साधन गुड्न सक्ने हुनु
	सिंचाई कुलो निर्माण (संघ, प्रदेश र गाउँपालिका समेतको सहयोगमा)	सिंचाई सुविधा पुर्याई उत्पादन बृद्धि गर्ने	२०७७/०७८-०७९/८०	६०	कृषकहरुको कृषि उत्पादन बृद्दी हुने
	साना सिंचाई	सिंचाई सुविधा पुर्याई उत्पादन बृद्धि गर्ने	२०७७/०७८-०७९/८०	४०	कृषकहरुको कृषि उत्पादन बृद्दी हुने
	वडा कार्यालय भवन निर्माण	सेवा प्रवाहमा सहजता ल्याउने	२०७७/०७८-०७९/८०	३००	३ वटा वडा कार्यालय भवन निर्माण भएको हुने ।
	गाउँपालिकाको प्रशासनिक भवन निर्माण	सेवा प्रवाहमा सहजता ल्याउने	२०७७/०७८-०७९/८०	५५०	प्रशासनिक भवन निर्माण सम्पन्न भएको हुने
	१५ शैयाको अस्पताल निर्माण	सर्वसुलब स्वास्थ्य सुविधा पुर्याउने	२०७७/०७८-०७९/८०	४००	१५ शैयाको अस्पताल निर्माण भएको हुने ।
	विद्यालय भवन निर्माण	शैक्षिक पुर्वाधार निर्माण	२०७७/०७८-०७९/८०	२००	भवन नभएका विद्यालयहरुमा नयाँ विद्यालय भवन निर्माण भएको हुने ।

	सामुदायिक भवन निर्माण कार्यक्रम	सामुदायीक सचेतना वृद्धि	२०७७/०७८-०७९/८०	२०	सामुदायिक भवन निर्माण भएको हुने
	बहुउद्देश्यीय सभाहल निर्माण	सभा सम्मेलन कार्यलाई सहज तुल्याउने	२०७७/०७८-०७९/८०	२००	बहुउद्देश्यीय सभाहल निर्माण भएको हुने ।
	विपन्न परिवारलाई आवाश निर्माण कार्यक्रम	बिपन्न परिवारलाई आवाशको व्यवस्था	२०७७/०७८-०७९/८०	१००	विपन्न परिवारको घर निर्माण भएको हुने ।
	भवन निर्माण मापदण्ड लागू	भुकम्प प्रतिरोधी घर निर्माण	२०७७/०७८-०७९/८०	५	भवन निर्माण मापदण्ड लागू भएको हुने
	निजी क्षेत्रबाट जलविद्युत उत्पादन बृद्धि	उर्जा उत्पादन र व्यापर	२०७७/०७८-०७९/८०	निजी क्षेत्रले लगानी गर्ने	बिद्युत उत्पादन बृद्दि भएको हुने ।
	सौर्य उर्जा प्रबर्धन कार्यक्रम	नवीकरणीय बैकल्पिक उर्जाको विकास	२०७७/०७८-०७९/८०	५०	बैकल्पिक उर्जाको विकासबाट गाउँटोल समुदायमा विद्युत प्रयोग भएको हुने ।

कार्यक्रमहरुको विस्तृत विवरण अनुसूची ४ मा उल्लेख गरिएको छ ।

४.४. वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

क. वन तथा भु-संरक्षण

क. १. पृष्ठभुमी

गाउँपालिकाको अधिकांश भुभाग बन क्षेत्रले ओगटेको छ, काठको रुपमा प्रयोग गर्न सकिने सल्लोको प्रचुर उपलब्धता रहेको पाईन्छ । जंगलमा जडीबुटि चरन क्षेत्र समेत भएकोले गाउँपालिकाको जंगललाई बहुक्षेत्रमा प्रयोग गर्न सकिने सम्भावना रहेको छ । औधोगिक ग्राममा काष्ठ प्रशोधन उद्योग, जडिबुटि उद्योग सञ्चालन गर्न सकिने अवस्था रहेको छ । सामुदायिक बनको अवधारणा अनुरुप समुदायको स्वामित्वमा रहेको बनको उत्पादनबाट बिक्री भएको बिक्रीबाट गाउँपालिकाले समेत आम्दानी बढाउन सक्ने देखिन्छ । बन उपभोक्ता समुहको आम्दानीलाई सामुदायीक विकासमा लगाई अर्थोपार्जनको माध्यम बनाउन सकिने सम्भावना रहेको देखिन्छ ।

क. २. चुनौती तथा अवसर

अवसर

क. बन क्षेत्रले ओगटेको भुभाग रहनु ।
ख. सामुदायिक बन उपभोक्ता समुहरुको सकृयता बढ्नु ।
ग. औधोगिक ग्राममा काठ प्रशोधन उद्योग सञ्चालन गर्न सकिने सम्भावना रहनु ।
घ. जडिबुटि प्रशोधन उद्योग सञ्चालन गर्न सकिने अवस्था रहेको ।

चुनौती

क. बैज्ञानिक बन व्यवस्थापन गर्न

ख. बन पैदावार प्रशोधनबाट प्रतिस्पर्धी बस्तु उत्पादन गर्न ।

ग. बनको अधिकारको विषयमा संघ प्रदेश र स्थानीय तहको भुमिका र जिम्मेवारीको अस्पष्टता ।

क. ३. सोच

बैज्ञानिक वन व्यवस्थापन गरी बन तथा जडिबुटि संरक्षण तथा प्रभावकारी रुपमा विपद् व्यवस्थापन गर्ने

क. ४. उद्देश्य

क. बैज्ञानिक वन व्यवस्थापन गर्नु

ख. बन पैदावारबाट आय आर्जन र रोजगारी श्रृजना गर्नु ।

ग. जडिबुटि अध्ययन गरी प्रशोधन र बजारीकरण गर्नु ।

घ. प्रभावकारी रुपमा बिपद् व्यवस्थापन गर्नु ।

क. ५. रणनिति

क. बैज्ञानिक बन व्यवस्थापनको निमित्त सहजीकरण गर्ने ।

ख. बन उपभोक्ता समितिको आयआर्जनलाई सामुदायिक लाभको लागि उपयोगमा ल्याउने ।

ग. जडीबुटी अध्ययनको लागि गाउँपालिकाबाट आवश्यक रकम विनियोजन गरी विज्ञ समुहबाट अध्ययन गराई जडिबुटिको उपयोग गर्ने ।

घ. बन पैदावारलाई कच्चा पदार्थको रुपमा उपयोग गर्ने गरी औधोगिक ग्राममा उद्योग स्थापना गर्न निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहित गर्ने ।

ङ. विपद् व्यवस्थापन कोष खाता आवश्यक रकम संकलन गर्ने ।

च. विपद व्यवस्थापन सम्बन्धी आवश्यक कानून तर्जुमा गरी रणनीति तयार गर्ने ।

छ. विपद व्यवस्थापनको निमित्त आवश्यक सामाग्री, जनशक्तिको व्यवस्था गर्ने ।

क. ६.विषय क्षेत्रगत सूचक र नतिजा

तालिका नं. ३१

सूचक	वन तथा भु-संरक्षण उपक्षेत्रसंग सम्बन्धित समग्र सूचक र लक्ष्य				
	एकाई	आ.व. २०७६\०७७ को उपलब्धि	मध्यमकालिन लक्ष्य		
			२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
सामुदायिक बनबाट काठको उत्पादन	क्यूविक फिट				
बैज्ञानिक बन व्यवस्थस्थापन	हेक्टर	३४८० (३० वटा)	निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर
बृक्षारोपण	हेक्टर		निरन्तर	निरन्तर	निरन्तर
वातावरण सचेतना कार्यक्रमबाट लाभान्वितको संख्या	जना		३०	४०	४०
जडिबुटि खोज तथा अनुसन्धान शुरु	शुरु गर्ने वर्ष	०	शुरु		

काठमा आधारित उद्योग स्थापना	संख्या		२	१	१
बन उपभोक्ता समिति मार्फत आयआर्जन कार्यक्रम संख्या	संख्या				

ख. जलाधार संरक्षण

ख. १. पृष्ठभुमी

गाउँपालिकाको विभिन्न स्थानमा पानिका मुहान रहेकोले यिनिहरुको संरक्षण गरी वातावरणमा सकारात्मक प्रभाव पार्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ । ताराखोला गाँउँपालिकाको मुख्य नदि रहेको र यसको उत्पत्ति पनि यहि गाउँपालिका रहेकोले यसको मुहान संरक्षण गर्नुपर्ने आवश्यकता रहेको छ । साथै खोलाले पार्ने नकारात्मक असरलाई न्यूनिकरण गरी अधिकतम लाभ लिन यसको सदुपयोग गर्नु जरुरी रहेको देखिन्छ ।

ख. २. चुनौती तथा अवसर

अवसर

क. पानीका प्रसस्त मुहानहरु रहनु ।

ख. ताराखोलाको पानीबाट प्रसस्त विद्युत उत्पादन गर्न सक्ने सम्भावना

ग. खोला किनारमा जोखिमयुक्त बस्तीहरु नहुनु

ख. ३. सोच

सुरक्षित जलाधार र पर्यावरण संरक्षण

ख. ४. उद्देश्य

क. पानीको श्रोत पहिचान र संरक्षण

ख. पहिरोको कारण बस्तीलाई पर्ने जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्ने ।

ग. पर्यावरण संरक्षण गर्ने ।

घ. पोखरी निर्माण गरी पानीको संरक्षण गर्ने ।

ख. ५. रणनिति

क. प्रत्येक वडाहरुमा रहेका पानीका मुहानहरुको पहिचान गरी संरक्षणको लागि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

ख. गाउँपालिकाको बिभिन्न स्थानहरुमा पहिरोको जोखिम अध्ययन गरी रोगथामको लागि कार्यक्रम संरक्षण गर्ने ।

ग. बिभिन्न वडाहरुमा पोखरी निर्माण कार्यलाई प्राथमिकता दिने ।

घ. पानीको सही सदुपयोग गर्न विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

ख ६.विषय क्षेत्रगत सूचक र नतिजा

तालिका नं. ३२

सूचक	जलधार संरक्षण उपक्षेत्रसंग सम्बन्धित समग्र सूचक र लक्ष्य				
	एकाई	आ.व. २०७६\०७७ को उपलब्धि	मध्यमकालिन लक्ष्य		
			२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
नदि नियन्त्रण	कि.मि.	५	३	३	४
जलाधार संरक्षण सम्बन्धी कार्यक्रम	संख्या				
मुल संरक्षण कार्यक्रम संख्या	संख्या				

ग. जलवायु परिवर्तन

ग. १. पृष्ठभुमी

विश्वव्यापि रुपमा भईरहेको जलवायु परिवर्तनबाट नेपाल र ताराखोला गाउँपालिका समेत अछुतो रहेको छैन । जलबायू परिवर्तनबाट गाउँपालिकाका परम्परागत खेतिपातीमा नकारात्मक असर देखिएको पाईन्छ । जलवायु परिवर्तन विश्वव्यापी समस्या रहेकोले यसलाई न्यूनीकरण र अनुकुलन कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

ग. २. चुनौती तथा अवसर

अवसर

क. स्थानीय, प्रदेश र संघीय सरकार जलवायू परिवर्तन अनुकुलन कार्यक्रम सञ्चालन गर्न प्रतिबद्ध देखिन्छन् ।

ख. अन्य स्थानको तुलनामा जलबायु परिवर्तनको असर गाउँपालिकामा कम देखिएको छ ।

चुनौती

क. स्थानीय रुपमा अनुकुलन कार्यक्रम सञ्चालन गर्न आवश्यक सीप प्रविधी र श्रोत जुटाउन

ख. स्थानीय प्रजातिका कृषि उत्पादनहरुलाई जलवायु परिवर्तनको असर न्यूनिकरण गर्न ।

ग. ३. सोच

जलवायु परिवर्तनको समस्या न्यूनिकरण गर्ने र अनुकुलन कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

ग. ४. उद्देश्य

क. जलवायू परिवर्तनको असर न्यूनिकरण गर्ने ।

ख. जलवायु परिवर्तन अनुकुलन कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

ग. स्थानीय रैथाने बालीलाई पर्ने जलवायु परिवर्तनको असर न्यूनिकरण गर्ने ।

ग. ५. रणनिति

क. अनुकुलन कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

ख. जलवायु परिवर्तन बिषयमा सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने ।

ग. जलवायु परिवर्तनबाट स्थानीय बालीमा पर्ने असर न्यूनिकरणको लागि आवश्यक प्रविधी र सीपको विकास गर्ने ।

ग ६.विषय क्षेत्रगत सूचक र नतिजा

तालिका नं. ३३

सूचक	जलवायु परिवर्तन उपक्षेत्रसंग सम्बन्धित समग्र सूचक र लक्ष्य				
	एकाई	आ.व. २०७६\०७७ को उपलब्धि	मध्यमकालिन लक्ष्य		
			२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
वातावरण मैत्री बजेट (Eco- Friendly Budget)	प्रतिशत				
अनुकुलन कार्यक्रम	संख्या				

घ. फोहरमैला व्यवस्थापन

घ.१.विषय क्षेत्रगत सूचक र नतिजा

तालिका नं. ३४

सूचक	फोहरमैला व्यवस्थापन उपक्षेत्रसंग सम्बन्धित समग्र सूचक र लक्ष्य				
	एकाई	आ.व. २०७६\०७७ को उपलब्धि	मध्यमकालिन लक्ष्य		
			२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
प्रत्येक वडामा ल्याण्डफिल्ड साईड निर्माण	संख्या			१	२
कुहिने फोहरलाई कम्पोष्ट मल बनाउने प्रविधीको प्रयोग गर्ने कार्यक्रमको शुरुवात	साल				
पुर्ण सरसपाईयुक्त गाउँपालिका घोषणा गर्न वडाहरुलाई पुर्न सरसफाई वडा घोषणा	वडा संख्या	१	१	१	१
फोहोरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धमा टोल विकास संस्थालाई तालिम कार्यक्रम	तालिम संख्या				
पुन प्रयोग गर्न मिल्ने फोहरको पुन प्रयोग प्रविधी जडान वडा संख्या	वडा संख्या				

ङ. जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण र विपद् व्यवस्थापन

ङ. विषय क्षेत्रगत सूचक र नतिजा

तालिका नं. ३५

सूचक	जलउत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण र विपद्व्यवस्थापन उपक्षेत्रसंग सम्बन्धित समग्र सूचक र लक्ष्य				
	एकाई	आ.व. २०७६\०७७ को उपलब्धि	मध्यमकालिन लक्ष्य		
			२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
नदि नियन्त्रण	कि.मि.	५	३	५	५
पहिरो नियन्त्रण	संख्या	७			
पहिरोको जोखिमयुक्त जमिन पहिचान गरी बृक्षरोपण कार्यक्रम	कार्यक्रम संख्या	०	१०	२०	५०
विपद् व्यवस्थापन कोष खातामा रकम जम्मा	रु लाख	१०			
विपद् व्यवस्थापन सामाग्री खरिद तथा व्यवस्थापन					
विपद सम्बन्धी नीति तथा कानून तर्जुमा	निर्माण गर्ने आ.व.				

४.४.१. विषयगत क्षेत्रगत खर्च तथा कार्यक्रम/आयोजनाहरुको संक्षिप्त विवरण

अ. बन तथा भुसंरक्षण

तालिका नं. ३६

बजेट शीर्षक नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य तथा पुष्ट्याई	आयोजना अवधी (शुरु र अन्तिम मिति	लागत (रु लाखमा)	आगमी तीन वर्षको उपलब्धी सूचक
	बैज्ञानिक वन व्यवस्थापन	बन संरक्षण र समुदायलाई रोजगारी तथा आयआर्जन	२०७७/०७८-२०७९/०८०		-बनको बैज्ञानिक व्यवस्थापन हुने -समुदायस्तरमा रोजगारी र आयआर्जन भएको हुने
	बृक्षरोपण	-पहिरो नियन्त्रण -वातावरण संरक्षण	२०७७/०७८-२०७९/०८०		खाली पर्ति जग्गामा उपयोगी बृक्षरोपण भएको हुने

	वातावरण सम्बन्धि सचेतना कार्यक्रम	-वातावरण सम्बन्धी समुदायमा जागरुकता ल्याउने	२०७७/०७८-२०७९/०८०	३	वातावरण सम्बन्धी सचेत नागरिकको विकास भएको हुने
	जडिबुटि खोज तथा अनुसन्धान	आयआर्जन बृद्धि	२०७७/०७८-२०७९/०८०	४	जडिबुटि पहिचान भएको हुने
	जडिबुटि प्रशोधन उद्योग स्थापना	रोजगारी श्रृजना	०७८/७९ देखि निरन्तर	५	नीजि क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गरी जडिबुटि प्रशोधन उद्योग स्थापना भएको हुने
	काठमा आधारित उद्योग स्थापना	रोजगारी श्रृजना र गरिवी निवारण	२०७७/०७८-२०७९/०८०		निजी क्षेत्रद्वारा औधोगिक ग्राममा काठमा आधारित उद्योगहरु स्थापना भएको हुने
	वन उपभोक्ता समिति मार्फत आयआर्जन कार्यक्रम प्रोत्साहन	रोजगारी श्रृजना र गरीवी निवारण	२०७७/०७८-२०७९/०८०		बन उपभोक्ता समितिको आम्दानी समुदायमा उपयोग भएको हुने । आय आर्जन बढेको हुने

कार्यक्रमहरुको विस्तृत विवरण अनुसूची ५ मा उल्लेख गरिएको छ ।

आ. जलाधार संरक्षण

तालिका नं. ३७

बजेट शीर्षक नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य तथा पुष्टयाई	आयोजना अवधी (शुरु र अन्तिम मिति	लागत (रु लाखमा)	आगमी तीन वर्षको उपलब्धी सूचक
	नदि कटान नियन्त्रण कार्यक्रम	भु-संरक्षण प्रकोप नियन्त्रण	२०७७/०७८-२०७९/०८०	१०	नदि कटान नियन्त्रण भएको हुने
	जलाधार संरक्षण कार्यक्रम (पोखरी निर्माण)	पानीको मुहान संरक्षण पर्यावरण संरक्षण	२०७७/०७८-२०७९/०८०	१०	५ वटा पोखरी निर्माण भएको हुने ।
	मुल संरक्षण कार्यक्रम	पानीको मुहान संरक्षण पर्यावरण संरक्षण	२०७७/०७८-२०७९/०८०	५	मुलहरुको पहिचान र संरक्षण भएको हने

कार्यक्रमहरुको विस्तृत विवरण अनुसूची ५ मा उल्लेख गरिएको छ ।

इ. जलवायु परिवर्तन

तालिका नं. ३८

बजेट शीर्षक नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य तथा पुष्ट्याई	आयोजना अवधी (शुरु र अन्तिम मिति	लागत (रु लाखमा)	आगमी तीन वर्षको उपलब्धी सूचक
	जलवायु अनुकुलन कार्यक्रम	जलवायु परिवर्तनको असर न्यूनीकरण	२०७७/०७८-२०७९/०८०	८	जलवायु परिवर्तनको असर न्यूनीकरण भएको हुने
	प्रदुषण नियन्त्रण कार्यक्रम	वायु प्रदुषण नियन्त्रण	२०७७/०७८-२०७९/०८०	४	समुदायस्तरमा नसड्ने फोहर नष्ट गर्ने तरिका परिवर्तन भएको हुने

कार्यक्रमहरुको विस्तृत विवरण अनुसूची ५ मा उल्लेख गरिएको छ ।

ई. फोहरमैला व्यवस्थापन

तालिका नं. ३९

बजेट शीर्षक नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य तथा पुष्ट्याई	आयोजना अवधी (शुरु र अन्तिम मिति	लागत (रु लाखमा)	आगमी तीन वर्षको उपलब्धी सूचक
	ल्याण्डफिल्ड साईट निर्माण कार्यक्रम	फोहरमैला व्यवस्थापन	२०७७/०७८-२०७९/०८०	८	सबै वडामा एक एक वटा ल्याण्डफिल्ड साईट निर्माण भएको हुने
	फोहरबाट मल बनाउने कार्यक्रम	जैविक मल उत्पादन र फोहरमैला व्यवस्थापन	२०७७/०७८-२०७९/०८०	८	फोहरबाट जैविक मल तयार भएको हुने
	पुर्ण सरसफाईयुक्त गाउँपालिका घोषणा		२०७७/०७८-२०७९/०८०	१०	पुर्ण सरसफाईयुक्त गाउँपालिका हुने
	फोहर व्यवस्थापनमा तालिम कार्यक्रम	सचेतना र फोहरको सदुपयोग	२०७७/०७८-२०७९/०८०	१०	फोहर व्यवस्थापनमा नागरिक सचेतनाको विकास भएको हुने
	नकुहिने फोहरको पुन प्रयोग प्रविधी प्रयोग गर्ने कार्यक्रम	फोहरमैला व्यवस्थापन	२०७७/०७८-२०७९/०८०	१५	नकुहिने फोहरलाई पुन प्रयोग गरिएको हुने ।

कार्यक्रमहरुको विस्तृत विवरण अनुसूची ५ मा उल्लेख गरिएको छ ।

उ. जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्र र विपद् व्यवस्तापन

तालिका नं. ४०

बजेट शीर्षक नं.	कार्यक्रम/आयोजना	उद्देश्य तथा पुष्टचाई	आयोजना अवधी (शुरु र अन्तिम मिति	लागत (रु लाखमा)	आगमी तीन वर्षको उपलब्धी सूचक
	पहिरो नियन्त्रण कार्यक्रम	भुसंरक्षण	२०७७/०७८-२०७९/०८०	५	पहिरो नियन्त्रण भइ प्रकोप न्यूनीकरण भएको हुने
	नदि नियन्त्रण	ऐ ऐ	२०७७/०७८-२०७९/०८०	जलाधार संरक्षणमा विनियोजन गरिएको	नदि कटान नियन्त्रण भएको हुने
	पहिरो जोखिमयुक्त जमिन पहिचान तथा कार्यक्रम	जोखिम न्यूनिकरण	२०७७/०७८-२०७९/०८०	६	पहिरोबाट हुन सक्ने क्षति न्युनिकरण भएको हुने
	विपद व्यवस्थापन कोष खाता सञ्चालन	विपद जोखिम न्यूनीकरण, उद्दार, राहत तथा पुनर्स्थपना	२०७७/०७८-२०७९/०८०	आवश्यकता अनुसार	कोषमा रकम जम्मा भएको हुने
	विपद सम्बन्धी नीति कानूनहरुको तर्जुमा	विपद व्यवस्थापनमा कानूनी आधार तयार	२०७७/०७८-२०७९/०८०	५	कानून तर्जुमा भएको हुने

कार्यक्रमहरुको विस्तृत विवरण अनुसूची ५ मा उल्लेख गरिएको छ ।

४.५. सुशासन तथा संस्थागत विकास

१. पृष्ठभुमी

स्थानीय तह स्थापना भएको धेरै समय नभएको कारण गाउँपालिकामा कानून, नीति, तर्जुमा कै चरणमा रहेको अवस्था छ । यद्यपी हालसम्म विभिन्न ऐन, नियमावली तथा निर्देशिका र कार्यविधीहरु तर्जुमा भई कार्यन्वयनमा रहेको अवस्था छ । कर्मचारीहरुको पदपुर्ति भैसकेको अवस्था रहेको छ ।सबै वडा कार्यालयहरुमा ईन्टरनेटको व्यवस्था गरिएको छ भने सामाजिक सुरक्षा भत्ता र ब्यक्तिगत घटना दर्ता सम्वन्धी कार्य अनलाईन मार्फत गर्ने कार्यको शुरुवात भएको छ ।बेरुजुलाई कम गर्दै लैजाने र अनलाईन सेवा प्रवाह गर्ने कार्य चुनौतिको रुपमा रहेको छ ।

२. चुनौती तथा अवसर

अवसर

क. स्थानीय तहमा जनप्रतिनिधीहरुको नेतृत्व रहेको छ ।

ख. संविधानद्वारा नै स्थानीय तहलाई कानून बनाउने अधिकार दिएको छ ।

ग. जनताको सेवा प्रवाहमा सहजता ल्याउने वातावरण बनेको छ ।

चुनौती

क. बेरुजुको मात्रा घटाउन ।

ख. सेवा प्रवाहमा सरलीकरण गर्न ।

ग. कानुन कार्यन्वयनमा सचेतना अभिबृद्दी गर्न ।

घ. बदलिदो प्रविधीसंग जनप्रतिनिधी र कर्मचारीहरुलाई परिचित गराउन ।

३. सोच

सशक्त जनशक्ति, पारदर्शी र सरल सेवा प्रवाह तथा सुशासनयुक्त ताराखोला ।

४. उद्देश्य

क. आधुनिक प्रविधीको प्रयोग गरी सेवा प्रवाह गर्ने ।

ख. जनप्रतिनिधी र कर्मचारीहरुलाई क्षमता विकास गर्ने ।

ग. समय सापेक्ष ऐन, कानुनहरुको तर्जुमा गर्ने ।

घ. करको दायरा बढाउने ।

ङ. बेरुजुको अंक घटाउने ।

५. रणनिति

क. कर्मचारी र जनप्रतिनिधीहरुलाई आधुनिक प्रवधीमा अद्यावधीक गराउने / तालिम प्रदान गर्ने ।

ख. समय सापेक्ष सरल र पारदर्शी कानूनहरुको तर्जुमा गरी कार्यन्वयन गर्ने ।

ग. भुक्तानी प्रणाली अनलाईन मार्फत गर्न आवश्यक पर्ने प्रविधी र जनशक्तिको विकास गर्ने ।

घ. आन्तरिक आम्दानी बढाउन सम्पत्ती कर, नक्सा पास दस्तुर, खानीहरु लाई करको दायरामा ल्याउने ।

ङ. बेरुजू आउन नदिन नियम कानूनहरुको कडाईका साथ पालना गर्ने गराउने ।

६. विषय क्षेत्रगत सूचक र नतिजा

तालिका नं. ४१

सूचक	मानव संसाधन तथा संस्थागत क्षमता विकास उपक्षेत्रसंग सम्बन्धित समग्र सूचक र लक्ष्य				
	एकाई	आ.व. २०७६\०७७ को उपलब्धी	मध्यमकालिन लक्ष्य		
			२०७७\०७८	२०७८\०७९	२०७९\०८०
तालिम प्राप्त कर्मचारी	संख्या		एक तिहाइ	एक तिहाइ	एक तिहाइ
प्रविधी मैत्री जनप्रतिनिधी	संख्या		७	१३	३७
कानुनहरुको तर्जुमा	संख्या				
कार्यालयहरुमा आधुनिक प्रविधीको प्रयोग	साल		१	२	३
आन्तरिक आम्दानी	रु	३१०००००	४०००००००	६०००००००	८०००००००
कार्यालयका सबै शाखामा कार्यसम्पदान सूचक तयार गरी लागू गर्ने	समय		नियम तथा मापदण्ड निर्माण	वडा कार्यालयमा कार्यन्वयन	गाउँपालिकामा कार्यान्वयबन
अनलाईन सेवा प्रवाह गर्न सक्ने वडा र गाउपालिका कार्यालय`	कार्यालय संख्या		१	२	३

४.५.१ आयोजना तथा कार्यक्रमहरुको विवरण

तालिका नं. ४२

बजेट शीर्षक नं.	कार्यक्रम/ आयोजना	उद्देश्य तथा पुष्टयाई	आयोजना अवधी (शुरु र मासि)	लागत (रु लाखमा)	आगामी तीन वर्षको उपलव्धि सूचक
	कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधी तालिम	जनशक्ति विकास	२०७७/७८-०७९/०८०	१५	• प्रविधी मैत्री जनप्रतिनधी हुने • अनलाईन सेवा प्रवाह गर्न सक्षम कर्मचारी
	कानुनहरुको तर्जुमा	सेवा प्रवाहमा कानूनको प्रयोग र सहजीकरण	निरन्तर र आवश्यकता अनुसार		• कानूनहरु तर्जुमा भई कार्यन्वयन भएको हुने
	सेवा प्रवाहमा सूचना प्रविधीको प्रयोग सम्बन्धी कार्यक्रम	• सेवा ग्राही मैत्री सेवा प्रवाह • सेवा प्रवाहमा सरलीकरण	२०७७/७८-०७९/०८०	१४	• सेवा प्रवाह अनलाईनबाट हुने • छिटो छरितो सेवा प्रवाह हुने • सेवाग्राहीलाई सजिलो हुने • पारदर्शी कार्यसम्पादन हुने
	कर तथा शुल्कको दायरा बढाउने कार्यक्रम	• आन्तरिक आम्दानी बढाई आत्मनिर्भर गाउँपालिका बनाउने	२०७७/७८-०७९/०८०	६	• सम्पत्तिकर लागु हुने • घर नक्सा शुल्क उठ्ने • खनिजलाई करको दायरामा ल्याईने • आन्तरिक आम्दानी ८० लाख पुग्ने
	सार्वजनिक सुनुवाई	सुशासन कायम पारदर्शीता	२०७७/७८-०७९/०८०	६	• सार्वजनिक सुनुवाई सम्पन्न भएको हुने
	प्रत्येक शाखा र वडामा कार्य सम्पादन सूचक तयार	मापनयोग्य कार्य विवरण तयार गर्ने	२०७७/७८-०७९/०८०	८	• कार्यसम्पादन सूचक तयार हुने • सेवा प्रवाह पारदर्शि हुन • कार्यसम्पादन मापनका आधारमा प्रोत्साहन भत्ता हुने • पारदर्शी कार्य सम्पादन
	सामाजिक परिक्षण	सुशासन कायम	२०७७/७८-०७९/०८०	३	सामाजिक परिक्षण भएको हुने
	बेरुजु फछर्यौट	आर्थिक नियमितता	२०७७/७८-०७९/०८०		• बेरुजु फछर्यौट भएको हुने
	नागरिक सन्तुष्टि सर्वेक्षण	सेवा प्रवाहमा सुधार	२०७७/७८-०७९/०८०	२	नागरिक सन्तुष्टि सर्वेक्षण भएको हुने

कार्यक्रमहरुको विस्तृत विवरण अनुसूची ६ मा उल्लेख गरिएको छ ।

अनुसूचि १

त्रिवर्षीय बजेट अनुमान तथा प्रक्षेपणको विषय क्षेत्रगत खर्च अनुमान (रु. हजारमा)

क्र.सं.	विषय क्षेत्र	विषय उपक्षेत्र	आ.व. २०७७/७८ को विषय क्षेत्रगत व्यय अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८/०७९ को विषय क्षेत्रगत व्यय अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९/०८० को विषय क्षेत्रगत व्यय अनुमान (रु. हजारमा)			
			कुल जम्मा	चालु	पुजीगत	वित्तिय व्यवस्था	कुल जम्मा	चालु	पुजीगत	वित्तिय व्यवस्था	कुल जम्मा	चालु	पुजीगत	वित्तिय व्यवस्था
१	आर्थिक विकास	कृषि	१२९३५				१२१५०				११९५०			
२		पर्यटन	७६००				२०५००				१७५००			
३		उद्योग तथा वाणिज्य	३५००				५०००				५०००			
४		सहकारी	०				१०००				१५००			
५		वित्तिय	०				०				०			
		सर्शत तथा अन्य आयोजनाहरु					७०६८				१६६३९			
	जम्मा		२४०३५				४५७१८				५२५८९			
७	सामाजिक विकास	शिक्षा	९८२०				१५७१०				१७९३०			
८		स्वास्थ्य	३९८६				३९८६				३५८६			
९		खानेपानी तथा सरसफाई	१९५०				२४००				२५००			
१०		संस्कृति संरक्षण	१५०				३५०				०			
११		लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण	२५५०				४५००				५०००			
		सर्शत तथा अन्य आयोजनाहरु					४९२७				१४२३७			
	जम्मा		१८४५६				३१८७३				४३२५३			
१२	पूर्वाधार विकास	सडक तथा पुल	४२५४९				४१७००				४६५६०			
१३		सिंचाई	४००				०				०			
१४		भवन तथा शहरी विकास	१७४५०				३६२००				१२९००			
१५		उर्जा	५००				०				०			
१६		लघु तथा साना जलविद्युत	०				०				०			
१७		सञ्चार	५००				०				०			
		सर्शत तथा अन्य आयोजनाहरु					१४२४५				२९१७४			

	जम्मा		६१३९९				९२१४५				८८६३४			
१८	वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	बन तथा भु-संरक्षण	१२००				१४००				२१००			
१९		जलाधार संरक्षण	१०००				१७५०				१३००			
२०		जलवायू परिवर्तन	०				०				०			
२१		फोहोरमैला व्यवस्थापन	०				०				०			
२२		जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण तथा विपद् व्यवस्थापन	२००				०				२००			
		सर्शत तथा अन्य आयोजनाहरु					५७६				१७६६			
	जम्मा		२४००				३१५०				५३६६			
२४	सुशासन तथा संस्थागत विकास	मानव संसाधन विकास	५००				५००				५००			
२५		संस्थागत क्षमता विकास	१०३००				८६००				७१००			
२६		राजस्व परिचालन	०				०				०			
२७		वित्तिय व्यवस्थापन	०				०				०			
२८		वित्तिय जोखिम न्यूनीकरण	०				०				०			
०		सार्वजनिक सुनुवाई	०				०				०			
		सामाजिक परीक्षण	०				०				०			
३१		आन्तरिक र अन्तिम लेखापरीक्षण	०				०				०			
३२		बेरुजू फछ्र्यौट	०				०				०			
३३		सेवा प्रवाहका मापदण्ड निरर्धारण	०				०				०			
३४		सेवा प्रवाहमा सूचना प्रविधी	०				०				०			
३५		नागरिक सन्तुष्टि सर्वेक्षण	०				०				०			
३६		अन्तर्निकाय समन्वय	०				०				०			
		सर्शत तथा अन्य आयोजनाहरु					१६६४				३७२८			

	जम्मा		१०८००				९१००				११३२८			
३८	प्रशासनिक खर्च	पारिश्रमिक, भत्ता र अन्य सुविधा	२६४००				२९०४०				३१९४४			
३९		कार्यालय सञ्चालन खर्च	९४५०				१०३९५				११४३४.५			
४०		विमा,ईन्धन तथा मर्मत ईत्यादि	२५००				२७५०				३०२५			
४१		अनुगमन तथा भ्रमण	४०००				४४००				४८४०			
४२		भैपरी र विविध	३०००				३३००				३६३०			
	जम्मा		४५३५०				४९८८५				५४८७३.५			
४३	अन्य कोषहरु र आयोजनाहरु	विपद् व्यवस्थापन कोष	१०००				१०००				१०००			
४४		कर्मचारी कल्याण कोष	१०००				१०००				१०००			
४५		समपूरक कोष	३०००											
४६		समपूरक आयोजनाहरुको लागि	२८०००											
		सर्शत तथा अन्य आयोजनाहरु					३६६				९८१			
	जम्मा		३३०००				२०००				२०००			

अनुसूचि २

२.१ - आर्थिक विकासक्षेत्र अन्तर्गत त्रिवर्षीय खर्चको अनुमान तथा प्रक्षेपण एवं कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण र सांकेतिकरण

क. कृषि र पशु विकास

क. सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व.२०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व.२०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व.२०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकताक्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैंगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.			
१		कृषक दर्ता व्यवस्थापन कार्यक्रम	३००				३००				३००						
२		कृषि उपज संकलन तथा गोदाम घर निर्माण	१५००				२०००				२०००						
३		साना व्यवसायिक कृषि उत्पादन केन्द्र (पकेट) कार्यक्रम	१२००				१२००				१२००						
४		एकिकृत नमुना कृषि फर्म स्थापना	३७५०				३०००				३०००						
५		राष्ट्रिय फलफुल विकास कार्यक्रम	७००				५००				३००						
६		मौसमि तरकारी बिउँ वितरण	३००				३००				३००						

७		जडी वुटी नर्शरी स्थापना	३००				४००				३००						
८		कार्यक्रम अनुगमन मुल्याङ्कन लजेष्टिक	१००				१००				१००						
९		पशु पंछि माछा औषधी खरिद	५००				७००				८००						
१०		व्यवसायिक पशुपालन तालिम ३ दिने	१००														
११		व्यवसायिक कुखुरा पालन तालिम	१००														
१२		वडा स्तरिय पशु पंछि तालिम	७५				१००				१००						
१३		स्कुल प्रसार शिक्षा	६०				५०				५०						
१४		हिउदे वर्षे बहु बर्षे घाँस को बिउ वितरण	२००				२००				२००						
१५		डाले घाँसको नर्सरी स्थापना	१५०				१००				१००						
१६		क्रमागत कार्यक्रम को फलोअप	५००				५००				५००						
१७		तथ्याङ्क अध्यावधिक	१००				१००				१००						

१८		कृषि तथा पशुपँछी बिमामा ५०% अनुदान	४००				४००				४००						
१९		बाख्राको व्यवसायिक कृषि उत्पादन केन्द्र पकेट मा लागत सहभागिता	१५००				१५००				१५००						
२०		कार्यक्रम अनुगमन मुल्याङ्कन र लजेष्टिक	१००				१००				१००						
२१		लिमे पाराकोटे भैसी संरक्षण कार्यक्रम	५००				५००				५००						
२२		माछाको भुरा उत्पादन कार्यक्रम	५००				१००				१००						
२३		(कृषि र पशू) जम्मा	१२९३५				१२१५०				११९५०						

ख. पर्यटन

क्र. सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व. २०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकता क्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैंगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.			
१		होमस्टे अनुदान	१०००				५००				५००						
२		संग्रालय निर्माण	२५००				१००००				४०००						
३		मन्दिर संरक्षण	१०००				१५००				१५००						
४		गाईघाट झरनामा मन्दिर तथा रेलिङ्ग निर्माण	५००				१०००				१०००						
५		डुडेलेक साईकल मार्ग निर्माण	१०००				२०००				२०००						
६		मोतीमारे पदमार्ग निर्माण	२००				२००										
७		झाप चगाडी पदमार्ग निर्माण	१००				१००										
८		सिउरे रत्नेचोक पदमार्ग निर्माण	१००														
९		कान्छी देउराली मोतीमारे पदमार्ग निर्माण	२००														
१०		सिरुवारे शिवालय मन्दिर पदमार्ग निर्माण	१००														
११		खाली खोला स्वास्थ्य ईकाइ पदमार्ग निर्माण	२००														
१२		शहिद पार्क निर्माण	२००				१०००				१०००						
१३		शहिदहरुको सालिक निर्माण	५००				०				५०००						

१४		सभाहल वरपर पार्क निर्माण (समपूरक आयोजना)					२५००										
१५		मोतीमारे बराह मन्दिर निर्माण					३००										
१६		मानो कालिलेख पदमार्ग									२००						
१७		सिद्ध गुफा घेराबार व्यवस्थापन									५००						
१८		जसुकाट्ने पिकनिक स्पट तथा भ्युटावर निर्माण					३००										
१९		तिनचुले शत्तल निर्माण					४००				३००						
२०		रानो झरणा पार्क निर्माण					५००										
२१		हिल गाउँ पिकनिक स्पट घेरावार					२००										
२२		पधेरा खोला खिउ बराह ताल पद मार्ग									५००						
२३		घुस्मेली नेटा पदमार्ग									५००						
२४		छेल्डर दरवारे हुँदै खिउताल पदमार्ग									५००						
		जम्मा	७६००				२०५००				१७५००						

ग. उद्योग तथा वाणिज्य

क्र. सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व. २०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकता क्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैंगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.			
१		औधोगिक ग्राम निर्माण	३०००				५०००				५०००						
२		विधुत उपयोग गरी स्थानीय उद्योगीहरुको लागि सीप विकास तालिम	५००														
३		जम्मा	३५००				५०००				५०००						

घ. सहकारी

क्र. सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व. २०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकता क्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैंगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.			
१		सहकारीको संस्थागत क्षमता विकास तालिम भ्रमण तथा जनशक्ति विकास					१०००				१५००						
		जम्मा					१०००				१५००						

ङ. वित्तीय क्षेत्र

क्र. सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व. २०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकता क्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैंगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.			

अनुसूचि ३

२.२ - सामाजिक विकास क्षेत्र अन्तर्गत त्रिवर्षीय खर्चको अनुमान तथा प्रक्षेपण एवं कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण र सांकेतिकरण

क. शिक्षा

क्र. सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व. २०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकता क्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैंगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.			
१		जनप्रेम बाल विकास घेराबार	१००														
२		अमर प्रा वि घेराबार मर्मत	१००														
३		कालिका बाल केन्द्र तार जाली	१००														
४		लालीगुरास बाल विकास केन्द्र मर्मत	१५०														
५		सामुदायिक विद्यालय संग गाउँपालिका कार्यक्रम संचालन	५००								५००						
६		उत्कृष्ट सिकाई उपलब्धी पुरस्कार (शिक्षक, छात्र, छात्रा)	५२				५२				५२						
७		प्रतिभा पहिचान	१२०				१२०				१२०						
८		गाउँपालिका अध्यक्ष शैक्षिक सुधार कार्यक्रम	५००				१५००				१५००						
९		सघन विद्यालय अनुगमन खर्च	१५०				१५०				१५०						

१०		बाल विकास सहजकर्ता बैठक र यातयात खर्च	४०				४०				४०						
११		शिक्षा दिवस	७५				७५				७५						
१२		प्रधानध्यापक बैठक र यातयात खर्च	२००				२००				२००						
१३		स्थानीय पाठ्यक्रम सम्भाव्यता अध्ययन खर्च	१००				५००				५००						
१४		गाउँपालिका स्तरिय शैक्षिक क्यालेन्डर निर्माण	२००				२१०				२१०						
१५		विषयगत शिक्षकको बैठक	५०				५०				५०						
१६		कक्षा ५ र ८ को परिक्षा संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यक्रम	१५०				१५०				१५०						
१७		अर्गल मा.वि. मा शिक्षण सिकाई अनुदान	४००				५००				५००						
१८		प्रजातन्त्र विकास मा.वि. मा शिक्षक सिकाई अनुदान	४००				५००				५००						
१९		दुर्गा भवानी मा.वि. मा शिक्षण सिकाई अनुदान	५००				७००				८००						
२०		राष्ट्रपति रनिङ सिल्ड प्रतियोगिता	१००				१००				१००						

२१		प्र.अ. सुचना खर्च (प्रा.वि ५०० नि.मा. वि. ७०० मा.वि.१०००)	१७०				१७०				१७०						
२२		द्वन्द्ध पिडित गरिब तथा जेहन्दार छात्र वृद्धी	४००				४००				४००						
२३		औलादी बाल विकास अनुदान	८३				८३				८३						
२४		बाल विकास केन्द्रका बाल बालिकाहरुलाई पोष्टिक आहार	२५०				२८०				३००						
२५		अभिभावक विहिन बाल बालिका हरुलाई आवसिय विद्यालय कार्यक्रम	१००				१५०				२००						
२६		काक्राखोर आ.वि सिकाई अनुदान	२००				३००				३५०						
२७		त्रिशुली प्रा.वि शिक्षण अनुदान	१५०				२००				२५०						
२८		मालारानि आ.वि सिकाई अनुदान	२५०				३००				३५०						
२९		बराहखोला आ.वि सिकाई अनुदान	३००				४५०				४५०						
३०		बाल कल्याण प्रा.वि का विद्यार्थीलाई जनप्रेम मा.वि मा आवसिय व्यवस्थापन	८०				८०				८०						

३१		विद्यालयका प्र.अ. र लेखापाललाई तालिम	१५०								१५०					
३२		सामुदायिक विकास प्रा वि खेलमैदान निर्माण	४००													
३३		अर्गल मा.वि. गेट निर्माण	१५०													
३४		घुम्टे बालविकास केन्द्रमा खानेपानी व्यवस्थापन	१५०													
३५		गाउँपालिका स्तरीय खेलकुद मैदान निर्माण	२५००				४५००				६०००					
३६		खेलकुद प्रशिक्षण	५००				१०००				१०००					
३७		देउकेनी खेलमैदान निर्माण									५००					
३८		अस्मुखी सामुदायिक भवन फर्निचर									२००					
३९		अर्गल बाल शिक्षा भवन घेरावार र कक्षा व्यवस्थापन					४००									
४०		अर्गल मा.वि. छाना निर्माण									५००					
४१		जनता प्रा. वि छाना र शौचालय मर्मत					५००									
४२		काक्राखोर आ.वि फर्निचर व्यवस्थापन					२५०									

४३		दिपज्योती प्रा. वि. भुई ढलान र प्लास्टर					३००										
४४		गाउँपालिका स्तरीय शैक्षिक सुधार					१५००				१५००						
		जम्मा	९८२०				१५७१०				१७९३०						

ख. स्वास्थ्य

क्र. सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व. २०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकता क्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैंगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.			
१		ल्याव स्थापना (तारा स्वा. चौ.)	५००				५००				५००						
२		ल्याव सामाग्री (एनालाइजर) खरिद	५००				५००				५००						
३		औषधी खरिद	३००				३००				३००						
४		स्वास्थ्य संस्थाहरुको मासिक बैठक	१००				१००				१००						
५		ल्याव तथा नर्सिङ्ग हजार्ड	१००				१००				१००						
६		म.स्वा.से रिचार्ज खर्च	१५६				१५६				१५६						
७		क्षयरोग शिविर	५०				५०				५०						
८		वर्थिङ्ग सेन्टर उपकरण खरिद	६००														

९		स्वास्थ्य संस्थाहरुलाई प्रशासनिक खर्च	२५०				२५०				२५०						
१०		म.स्वा.से तथा स्वास्थ्य कर्मीहरुलाई झोला र छाता वितरण	२००								२००						
११		म.स्वा.से कोष स्थापना	१००				१००										
१२		म.स्वा.से मासिक बैठक खाजा भत्ता	३३०				३३०				३३०						
१३		कोभिड १९ व्यवस्थापनमा स्वास्थ्य कर्मीलाई प्रोत्साहन भत्ता	३००														
१४		सुनौलो हजार दिनका लागि पोषिलो खाना	२००				२००				२००						
१५		स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम	२००				५००				५००						
१६		अर्गल स्वास्थ्य चौकी रङ्गरोगन	१००														
१७		स्वास्थ्य ईकाइ व्यवस्थापन (१ नं. वडा)									२००						
१८		अमरभूमि स्वास्थ्य चौकी व्यवस्थापन									२००						

१९		दोगाडी सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई स्लेट ढुङ्गा छपाई तथा वाल निर्माण					३००										
२०		साँगुबोट खोपकेन्द्र प्लास्टर तथा फर्निचर निर्माण					३००										
२१		साँगुबोट खोपकेन्द्र शौचालय निर्माण					३००										
		जम्मा	३९८६				३९८६				३५८६						

ग. खानेपानी तथा सरसफाई

क्र.सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व. २०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकता क्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैंगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि.व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि.व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि.व्या.			
१		अर्गल गाउँ पोखरा ढल निकास	२००														
२		गहिरा वासमर ढल निकास	३००														
३		सिर्खु ढल निकास	१००														
४		तारागाउँ ढल निकास	२००														
५		विसौना नेपाने ढल निकास	२००														

६		सरसफाई युक्त गाउँपालिका घोषणाको लागि आवश्यक कार्यक्रम संचालन	९५०.				१०००				१५००						
७		भुस्कात सार्वजानिक सौचालय निर्माण									३००						
८		माझखर्क सार्वजानिक सौचालय निर्माण									३००						
९		काफल डाँडा प्रतिक्षालय तथा शौचालय निर्माण					५००										
१०		खोलाखर्क प्रतिक्षालय तथा शौचालय निर्माण									४००						
११		तिनचुले शौचालय निर्माण					३००										
१२		राहाखोला सामुदायिक भवन शौचालय निर्माण					५००										
१३		श्यामखर्क खानेपानी					१००										
		जम्मा	१९५०				२४००				२५००						

ग. संस्कृति प्रवर्द्धन

क्र. सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व. २०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकता क्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैंगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.			
१		हिल गाउँ सबदाह घाट/ सत्तल निर्माण	१५०				२००										
२		जामरुख शवदाहघाट निर्माण					१५०										
		जम्मा	१५०				३५०										

घ. लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

क्र. सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व. २०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकता क्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैंगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.			
१		सामाजिक सुरक्षा	५००														
२		महिला सहकारी भवनमा फर्निचर खरिद	५०														
३		लक्षित वर्ग	१०००														
४		गरिब सँग अध्यक्ष कार्यक्रम	१०००														
		जम्मा	२५५०														

अनुसूचि ४

२.१ - आर्थिक विकास क्षेत्र अन्तर्गत त्रिवर्षीय खर्चको अनुमान तथा प्रक्षेपण एवं कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण र सांकेतिकरण

क. सडक तथा पुल

क्र.सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व. २०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकता क्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैंगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि.व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि.व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि.व्या.			
१		तारागाउँ करिमेला सीप सडक	१००००				१३०००				१५०००						
२		टुलेचौर वडा कार्यालय पदमार्ग निर्माण	२००														
३		चगाडी सिउरे मुलाबारी प्रजातन्त्र मा.वि सडक	६००				५००										
४		रङ्गेनी डाँडा जनप्रेम मा.वि वडा कार्यालय सडक स्तरोन्नती	४००														
५		सिङ्गाली चोक औलादी-सीप, चैतेथरी सडक स्तरोन्नती	३५००				४५००				५०००						
६		बारदुले नाङ्गी उपल्लो नाङ्गी सडक निर्माण	१०००														
७		सिलेकोट मोटरबाटो	३००														

८		दोगाडी तिनचुले सडक	१०००														
९		पधेरा हल्पु मोटरबाटो	३००														
१०		सडक मर्मत	१५००														
११		असमुखी नेपाने सडक (नयाँ ट्र्याक)	१२००														
१२		भातखाने डाँडा देखि १ नं. वडा कार्यालय सडक स्तरोन्नती	५३३३				३०००				६०००						
१३		घुस्मेली भात खाने डाँडा सभाहल मोटरबाटो स्तरोन्नती	६६६६				४०००				५०००						
१४		ढाडसादी मोटरबाटो नयाँ ट्र्याक	५००														
१५		डोप्टा देखि बराह खोला मोटरबाटो	१६००				३०००				२०००						
१६		वडा नं.३ मोटरबाटो सरसफाई	१५०														
१७		सादि हिल पधेरा खोला बराहखोला मर्मत	५००														

१८		माटेपानी चकाडी-सिउरे-मानो-भाटा-मोटरबाटो मर्मत	३००				४००										
१९		बाझोबोट सल्ला पिरालडाँडा मोटरबाटो निर्माण	३००														
२०		तुले देखि वडा कार्यालय जाने बाटो निर्माण	२००				५००										
२१		मेहेले धम्जा सडक स्तरोन्नती	३००								३००						
२२		झाक्री पानी सपुरा गोरेटो बाटो निर्माण	३००														
२३		घुस्मेली हरी मा.वि.देउराली सडक निर्माण	५००														
२४		दलान चौर असमुखे मोटरबाटो मर्मत	५००														
२५		अर्गल स्वास्थ्य चौकी मोटर बाटो मर्मत	१००														
२६		लङ्गु काउलाबोट मोटरबाटो रिटनिङ्ग वाल	१००														
२७		गसीनु ललगा गोरेटो बाटो निर्माण	१००														

२८		लङ्गु पुँया गोरेटो बाटो निर्माण	५०														
२९		वडा नं.२ मोटरबाटो सरसफाई	५०														
३०		बुङ्ती पत्थर गौडा मोटर बाटो निर्माण	२००														
३१		बुङ्ती घाट कल्भर्ट निर्माण	१०००														
३२		भिरकुना मोटरबाटो मर्मत	२००														
३३		लानुवा मदम डाँडा मोटर बाटो निर्माण	३००														
३४		अधेरी खोला बोरदरे मोटरबाटो मर्मत	४००														
३५		सपुरा गिनुवा गोरेटोबाटो निर्माण	४००														
३६		देउराली गुरासे गोरेटो बाटो निर्माण	१००														
३७		मनिटोल काक्राखोर रामपत्री मोटर बाटो स्तरोन्नती	५००														
३८		टेलीकम टावर मोटरबाटो मर्मत	१००				४००				५००						

३९		कोट छमरी मोटर बाटो निर्माण	३००														
४०		हल्पु दुहु बराहाकाट मोटर बाटो मर्मत	३००				४००				५००						
४१		पुवाघुम्ती सहिद मार्ग मोटरबाटो निर्माण	२००														
४२		नउले देखि काम्ल्याङ्ग जाने मोटरबाटो निर्माण	२००				३००										
४३		ठूलोघाटी अर्सल मोटरबाटो निर्माण	३००				४००										
४४		छेल्डरखोला मोटरबाटो मर्मत	५००														
४५		चराविटो सिर्खु सडक					७००				१०००						
४६		अमरभूमि स्वास्थ्य चौकी बाटो ढलान					३००										
४७		सिरुबारे मन्दिर सिरुबारे गाउँ मोटरबाटो निर्माण					४००				४००						
४८		बाझोबाट गल्डु मैदाना गभु मोटर बाटो निर्माण					४००				४००						

४९		सरने सिस्नेरी मोटरबाटो निर्माण					४००										
५०		वडा कार्यालय ठाडोगैरा ठूलेचौर मोटर बाटो निर्माण					५००										
५१		कलै सिउली भट्टी मोटर बाटो मर्मत					३००										
५२		बाजो बोट गल्डु मैदाना मोटर बाटो निर्माण					४००										
५३		अर्सल सहिद मार्ग मोटर बाटो निर्माण									४००						
५४		काम्लयाङ खन्तराम मोटर बाटो निर्माण									४००						
५५		ठूलेचौर ठाडोगैरा रङ्गेनी खरीखोला मोटर बाटो मर्मत									४००						
५६		सिउरे मुलाबारी मानो मोटर बाटो निर्माण									४००						
५७		चान्द्रे कर्ले देउराली मोटर बाटो निर्माण									३००						
५८		पधेरा खोला बाझोबोट मोटर बाटो निर्माण									३००						

५९		चाँपाखोला कलर्भट पुल निर्माण									३००						
६०		जिर्ण झोलुङ्गे पुल मर्मत वडा भित्रका					२००										
६१		गंगी डाँडा भकुण्डे गोरेटो बाटो					२००										
६२		एकछाने वोरदरे गोरेंटो बाटो निर्माण									२००						
६३		वोरदरे गिनुवा गोरेटो बाटो निर्माण					२००										
६४		लावाङ भकुण्डे मोटर बाटो स्तरोन्नती नयाँ ट्र्याक									६००						
६५		अधेरी खोला झाक्रीपानी गोरेटो बाटो									२००						
६६		गैरा अस्मुखी ठुलचौर गोरेटो बाटो									३००						
६७		नेपाल मा.वि. कोलबोट गोरेटो बाटो									३००						
६८		खल्डाँडा हिमथर मोटर बाटो					५००										
६९		सिले-पोखराडाँडा-जाजरकोट मोटर बाटो					५००										

७०		डोल्डी तापने मोटर बाटो					३००										
७१		खल्डाँडा - उवाखेत मोटर बाटो मर्मत					२००										
७२		ददिसेर खम्गे गोरेटो बाटो					७५										
७३		कागतपार्ने - हिमथर मोटर बाटो निर्माण									१०००						
७४		हिमथर द्वारे मोटर बाटो निर्माण									५००						
७५		२ नं. वडाका मोटर बाटो सरसफाई					२२५				२००						
७६		वडा नं. ३ को शाखा बाटो मर्मत र सफाई					५००				५००						
७७		बगर माईस्थान डोप्टा गोरेटो बाटो निर्माण					२००										
७८		सयपत्री नेट अरसौदी मोटर बाटो									१०						
७९		डाँडा खर्क गुफा घुम्टे मोटर बाटो									१५००						
८०		घुस्मेली देउराली काक्राखोर मोटर बाटो निर्माण									१०००						

८१		सानो हिले मोटर बाटो मर्मत									२००						
८२		छेजी बुङ्ती अर्गाथुम मोटर बाटो					४००										
८३		औलादान असौजी मोटर बाटो					६००										
८४		छेल्डरखोला खोला पक्की साघु					५००										
८५		करीमेला मपेश घाट साघु					५००										
८६		बराहथान घाटमा पक्की साघु									३५०						
८७		खम्मुल घाट पक्की साघु					५००										
८८		मपेश देखि ऋतु मपेश मोटर बाटो									५००						
८९		डगडगे मोटर बाटो					५००										
९०		सिंजाली चोक कल्भर्ट					१८००										
९१		मपेश नाङ्गी घाटमा हिमपाइप									६००						
		जम्मा	४२५४९				४१७००				४६५६०						

ख. भवन तथा सहरी विकास

क्र. सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व. २०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकता क्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैंगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.			
१		४ नं. वडा कार्यालय भवन निर्माण	३३००				५०००										
२		सिले सामुदायिक भवन घेरावार/ फर्निचर/ शौचालय निर्माण	४००														
३		१ नं. वडा कार्यालय भवन निर्माण	३०००				४५००				५०००						
४		५ नं. वडा कार्यालय भवन निर्माण	५००				८०००				५००						
५		प्रशासकीय भवन निर्माण	२५००				११५००				१५००						
६		बराह खोला सामुदायिक भवनको छानो तथा शौचालय निर्माण	५००														
७		जनप्रेम मा.वि. ढलान	५००														
८		चकाडी सामुदायिक भवन मर्मत	२००														

९		छन्त्याल भवन शौचालय तथा खानेपानी निर्माण	५००														
१०		मिलिजुली महिला समूह भवन निर्माण	६००														
११		प्रहरी चौकी थुनुवा कोठा निर्माण	२००														
१२		लावाङ्ग सामुदायिक भवन प्लास्टर	२००														
१३		३ नं वडा कार्यालय भवन निर्माण					५०००				४०००						
१४		१ नं. वडा कार्यालयको पूरानो भवन निर्माण					३००										
१५		अस्मुखी सामुदायिक भवन शौचालय					२५०										
१६		नाग्वेली खोला सामुदायिक भवन निर्माण					६००										
१७		जन जागरण महिला भवन पलाष्टर/टायल छपाउने									४००						
१८		अर्गल खेलकुद विकास मञ्च भवन					४००										

१९		काक्राखोर सामुदायिक भवन रङरोगन र फर्निचर व्यवस्थापन					३००										
२०		सिङगुजी सामुदायिक भवनको फर्निचर व्यवस्थापन					१५०										
२१		हिल गाउँ महिला समूह भवन घेरावार					२००										
२२		मालारानी महिला समुह सामुदायिक भवन									७००						
२३		सुरक्षित मातृत्व महिला समूह सामुदायिक भवन									१००						
२४		हिमचुली महिला समूह भवन									७००						
२५		नेपाल मा.वि. तारा भवन निर्माण	३०००														
२६		भात खाने डाँडा बाल विकास भवन	१०००														
२७		अर्गल बाल विकास भवन	५००														
२८		बहुउद्देश्य सभा हल	५५०														
		जम्मा	१७४५०				३६२००				१२९००						

ग. सिचाई

क्र. सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व. २०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकता क्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैंगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.			
१		पाटल कटेरी सिचाई पोखरी निर्माण	३००														
२		इदी सिचाई पोखरी निर्माण	१००														
		जम्मा	४००														

घ. संचार

क्र. सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व. २०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकता क्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैंगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.			
१		रेडियो सब स्टेशन निर्माणको लागि	५००														
		जम्मा	५००														

ङ. लघु तथा साना जलविद्युत

क्र. सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व. २०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकता क्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैंगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.			

च. उर्जा

क्र. सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व. २०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकता क्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैंगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.			
१		उज्यालो गाउँपालिका घोषणा कार्यक्रम	५००														
		जम्मा	५००														

छ. संचार

क्र. सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व. २०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकता क्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैंगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.			
१		रेडियो सब स्टेशन निर्माणको लागि	५००														
		जम्मा	५००														

अनुसूचि ५

३.१ — वन तथा वातावरण अन्तर्गत त्रिवर्षीय खर्चको अनुमान तथा प्रक्षेपण एवं कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण र सांकेतिकरण

क. वन तथा भू-संरक्षण

क. सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व. २०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकता क्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.			
१		हिम पाइप खरिद	५००				५००				५००						
२		ग्याबिन जाली खरिद	५००				५००				५००						
३		पुरानो स्वास्थ्य चौकी ग्याविन जाली पर्खाल मर्मत	२००														
४		अस्मुखी खल्डी पोखरी निर्माण									२००						
५		दवोरे पोखरी निर्माण									२००						
६		काफलडाँडा पोखरी निर्माण									१५०						
७		रातामाता पोखरी निर्माण									१५०						
८		बुढा काट्ने ग्याविन					२००										
९		छेल्डर खोलाको बतासे डाँडा जाली ग्याविन					२००										
१०		खुदे वजार तटबन्ध ग्याविन जाली									२००						

११		धस्मर तटबन्ध ग्याविन जाली									२००						
		जम्मा	१२००				१४००				२१००						

ख. जलाधार संरक्षण

क्र. सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व. २०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकता क्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.			
१		सिप पोखरी निर्माण	६००				१०००				१०००						
२		टुलेचौर कुवा सुधार मर्मत	५०														
३		हिमथर मूल सुधार	५०														
४		अर्काथुम पोखरी निर्माण	१५०														
५		माटेविसौना पोखरी निर्माण	१५०														
६		हिल गाउँ तान्से सिंचाई पोखरी					१५०										
७		डोप्टा सिंचाई पोखरी					१५०										
८		खर्क सिंचाई पोखरी					१५०										
९		नागरापुर सिंचाई पोखरी					१५०										
१०		औगडी सिंचाई पोखरी					१५०										
११		उपल्लो नाङ्गी पोखरी निर्माण									३००						
		जम्मा	१०००				१७५०				१३००						

ग. जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण विपद् व्यवस्थापन

क्र. सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व. २०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकता क्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैंगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि. व्या.			
१		धप्ल्याङ्ग पुल ग्याविन निर्माण	२००														
२		पुसापु घाट पक्की साघु ग्याविन जाली									२००						
		जम्मा	२००				०				२००						

अनुसूचि ६

सुशासन तथा संस्थागत विकास अन्तर्गत त्रिवर्षीय खर्चको अनुमान तथा प्रक्षेपण एवं कार्यक्रमको प्राथमिकीकरण र सांकेतिकरण

क. मानव संस्थागत विकास

क. सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व. २०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकता क्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैंगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि.व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि.व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि.व्या.			
१		कर्मचारी अध्ययन तथा तालिम खर्च	५००				५००				५००						
		जम्मा	५००				५००				५००						

ख. संस्थागत क्षमता विकास

क. सं.	शीर्षक नं.	कार्यक्रम	आ.व. २०७७\०७८ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७८\०७९ को अनुमान (रु. हजारमा)				आ.व. २०७९\०८० को अनुमान (रु. हजारमा)				प्राथमिकता क्रम	दिगो विकास लक्ष्य	लैंगिक संकेत
			कुल	चालु	पुँजीगत	वि.व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि.व्या.	कुल	चालु	पुँजीगत	वि.व्या.			
१		मेशिनरी औजार खरिद	१०००				१०००										
२		सफ्टवेयर जडान	१५००				१०००				१०००						
३		फर्निचर खरिद	२०००				१५००				१०००						
४		सेवा र परामर्श खर्च	४०००				४०००				४०००						
५		मोटर साईकल खरिद	१०००				६००				६००						
६		ईञ्जिनियरिङ्ग सामाग्री खरिद	८००				५००				५००						
		जम्मा	१०३००				८६००				७१००						